

USR
SUB EGIDA UNIUNII
SCRITORILOR DIN ROMANIA

Nr. 45 (214), serie nouă, IANUARIE 2025

PRIMĂRIA MUNICIPIULUI, CONSILIUL LOCAL ȘI CASA DE CULTURĂ I.L. CARAGIALE PLOIEȘTI

revistă de cultură

TRADUCERI TRANSLAȚII PERSONAJE

sumar

NR. 45 (214) - IANUARIE 2025

atitudini
revistă de cultură

Publicație editată de **Primăria Municipiului Ploiești, Consiliul Local Ploiești și Casa de Cultură Ion Luca Caragiale a Municipiului Ploiești**

Directorul Casei de Cultură:
Marian Dragomir

Redactor-șef:
Dan Gulea

Colaboratori permanenți:
Constantin Abăluță
Ion Bogdan Lefter
Magda Răduță
Diana Rînciog
Dorin Stănescu

Social media:
Nicolescu Cristina

Corectură:
Constanța-Ileana Gulea

Layout&DTP:
Georgiana Kelemen

Colaboratorii pot trimite textele numai în format electronic. Autorii care doresc să fie recenzați în paginile revistei sunt rugați să expedieze cărțile pe adresa redacției. (Ploiești, Piața Eroilor nr. 1A, etaj VII)

Telefon: 0244-578.148

Site: www.casadecultura.ro

Facebook: facebook.com/atitudiniploiesti

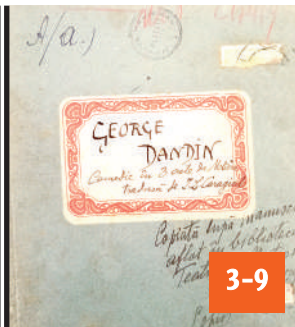
Email: atitudini@casadecultura.ro

Tipar: SC 2M Digital SRL

ISSN: 1584-0832

Responsabilitatea pentru conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor. Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

Ilustrația numărului, coperta 1 (aspecte dintr-un templu cambodgian) și coperta 4 (vânătoare cu șoimi în Mongolia): Florin Andreescu.

Argument - PAG. 1-2

Dan GULEA: *În numele tatălui*

Caragiale traducător - PAG. 3-9

I. L. Caragiale – *Traduceri*, în curs de apariție la Editura Cartea Românească

Acuarelă - PAG. 10

Constantin ABĂLUȚĂ: *Exercițiu de redare material*

Memo - PAG. 11-12

Horia GÂRBEA: *Cenaclurile anilor 1980*
SEMNAL: *Cronica cenaclului Atitudini*

Proză scurtă - PAG. 13-16

Dumitrița STOICA: *Leo și Efi*
Bedros HORASANGIAN: *Manolo*

Traduceri, Translații, Personaje - PAG. 17

Franța, de la pastoral la horn alpin

Istorie - PAG. 18-19

Dorin STĂNESCU: *Despre turnul de fildeș al cercetării*

Nicolae Manolescu - PAG. 20

Traian ȘTEF/ Ben CORLACIU

Traduceri, Translații, Personaje - PAG. 21

Trecerea timpului în Myanmar

Repere francofone - PAG. 22-23

Diana RÎNCIOG: *Inteligența artificială în viziunea prof. Arunkumar Santhalingam*

Haimanale literare - PAG. 24-28

"Haimanalele Literare" se prezintă. Vlad Mușat și Marian Negruțu

3-9

UN TURN DE
ÎN COMUNISM: 18-19

22-23

24-28

**SCANEAZĂ
CODUL QR**

În numele tatălui

Dan Gulea

Avertismentul de pe pagina de gardă a celui mai recent roman al lui Bogdan-Alexandru Stănescu, *Soarele negru* (2024), potrivit căruia se încheie o trilogie „a familiei și a memoriei”, începută cu *Copilăria lui Kaspar Hauser* (2017) și continuată cu *Abraxas* (2022), trimite către un drum lung, de ani 7 – echivalent intervalului dintre două volume de *Orbitor* – care ar putea urmări vârstele omului, uneori enunțate în titlu.

Un drum lung, care a însemnat pentru autor o trecere, de la poezie spre roman, spre ficțiune, de la creșterea și coordonarea unei colecții de literatură universală care a devenit astfel de prestigiu („Biblioteca Polirom”) – la înființarea colecției „Anansi” de la Pandora-M (din Grupul Editorial Trei). Premisa acestei noi colecții – poate cel mai important transfer de capital simbolic pe piața editorială de după pandemie – se poate citi pe orice volum al ei: „Zeul Anansi a privit lumea din jurul său și a văzut că era plictisitoare și tristă, pentru că din ea lipseau poveștile”; scurta poveste a acestui zeu este transliterată în *Abraxas*, unde povestitorul cel mai important se recomandă și vorbește, la un moment dat, „cu perversitatea oricărui povestitor înăscut, fiu al lui Anansi, creatură a lui Odin, căzută din copacul Yggdrasil”. Mai mult, titlul romanului din 2022 preia numele altui zeu din Orient, un Trickster-etimon pentru cunoscuta formulă magică „Abracadabra” – simbol al creației ex nihilo, al creatorului.

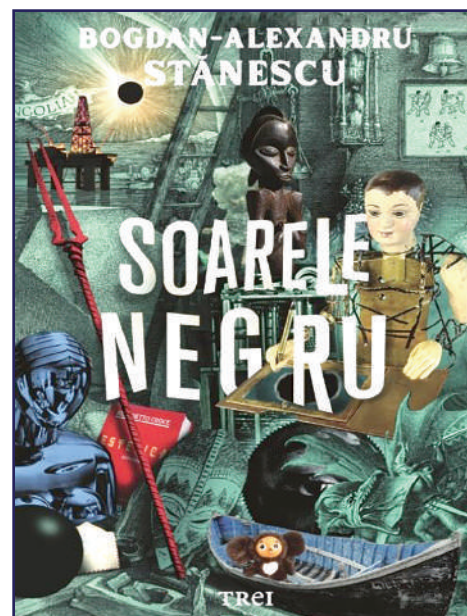
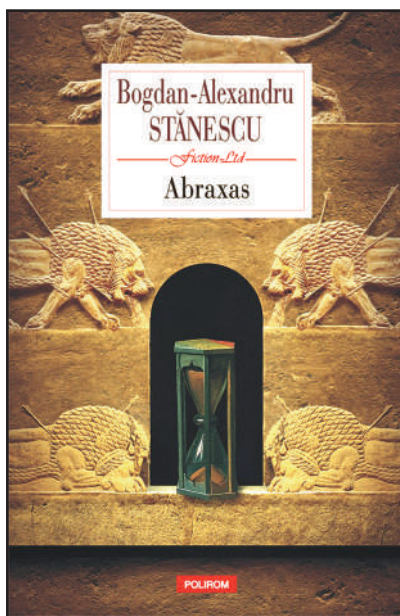
Povestitorul acestei trilogii are mai multe măști – dezvoltând, în linii mari, o narațiune unică: un băiat care crește fără tată în Bucureștiul anilor '80-'90, un băiat care își caută modele într-o lume ce o lua razna, de la comunismul în fa-

zele sale degenerescente la noua economie „de tranziție” spre capitalism, cu aceeași marcă a decăderii. Și un adult dezorientat, care încearcă mai multe cariere. Liceanul și problemele cu golani din clasă, din cartier, studentul la Litere (sau la Jurnalism în *Soarele negru*) și compromisiunile goliardice, diferitele reveniri ale tatălui, mama cea dominantă (Printesa Ralu, o pictoriță cu alte cote decât cele ale talentului, în *Abraxas* – respectiv antrenarea de karate Smara, din cel mai recent roman) – și, peste toate, tatăl care vine, care pleacă, descoperindu-și invariabil adevărata *anima*.

Și un spectator – un scriitor.

Mai întâi, Bobby (Bobiță sau Boabă), cel care portrețizează în *Copilăria lui Kaspar Hauser* mediul estudiantin din capitala nouăzecistă, dar și evoluțiile în cariera de PR pe piața autohtonă a cărții de literatură (română) contemporană, cu ieșiri în ceea ce a fost numit „roman internațional” (calificativul lui Manolescu pentru proza lui Gheorghe Crăciun); două vârste diferite, ce au în comun diferite tipuri de adicții: alcool, sex, jocuri video, gadget-uri, droguri (nu neapărat în această ordine). Un indice, încă din titlu: în folclorul german, Kaspar Hauser este copilul crescut de animale – copilul fără părinți așadar, cu un univers interior scindat, traumatizat.

Un roman „cu sertare”, aflat de curând în centrul unei *lecturi inculte*, care a polarizat (cum altfel?) consumatorii de rețele sociale. Într-un atac cu reveniri într-un ziar de mare tiraj, dar și pe diferite rețele internetistice, un cunoscut activist pentru drepturile omului face țândări romanul *Copilăria lui Kaspar Hauser* pe motiv de incorectitudine politică, cu următorul raționament: personajul-narator folosește cuvântul „țigan” și deci descrie în mod denigrator comunitatea romă, așadar autorul este rasist. Poziționarea

Argument

NR. 45 (214) - IANUARIE 2025

unor personalități de felul lui Mircea Cărtărescu, făcând din nou diferența dintre narator și autor, această problemă de școală elementară niciodată înțeleasă de cei care au băut cerneala, arată nivelul ce consideră că vocea unui personaj este aceeași cu cea a autorului, luat „pe persoană fizică”.

Deși romanul *Soarele negru* este recomandat pe coperta IV drept „un roman picareesc al cărui protagonist e chiar literatura”, este posibil ca povestea să fi început mai devreme, de la *Abraxas*, pentru că Bogdan-Alexandru Stănescu stăpânește o artă de a resemantiza topos-urile literare; astfel, în anii '80 părea statuat că Bujor Nedelcovici este autorul unui topos denumit „casa cu lei”, pretext în fond de a descrie viața familiei, istoria și decăderea ei în brațele ca o menghină ale regimului comunist, într-un roman de tip „obsedantist”, trilogia *Somnul vameșului*. Dar Michi Lucescu din *Abraxas* locuiește într-o altă „casă cu lei”, plasată într-un decor fantastic, în apropierea cimitirului evreiesc și a crematoriului „Cenușa”, prilej pentru când copilul când adolescentul Michi să „vadă” și să „audă” manifestări ale fantasticului, torsiuni ale leilor de piatră, clipiri de ochi, scrâșnet de dinți – poate și plâns. Alături de această resemantizare (la Nedelcovici leii de piatră erau doar vestigii, semne burgheze convenționale și totodată mărturii), în *Abraxas* începe și o istorie a literaturii, în stil călinescian, unde autorul este un personaj construit cu acuratețe doar pe baza documentelor, cu poveștile triste și apăsătoare ale lui Ilarie Voronca, ale lui Delmore Schwartz.

Osatura romanului se sprijină pe o altă convenție cunoscută în istoria noastră literară recentă (la Radu Țuculescu, *Luna gheboasă*, la Vasile Gogea, *Scene din viața lui Anselmus* sau la Adrian Oțoiu, *Dansând cu Jupuita*), narațiunea-bloc, cu evidente trimiteri kafkiene, unde fiecare etaj are o cameră-poveste, un personaj aparte. „Blocul amintirilor” lui Michi Lucescu are 11 camere, situate pe diferite paliere, unde se „proiectează” câte un film, din Bucureștiul ceaușist sau postceaușist sau de pe alte meridiane, din alte epoci – Paris, New York, teritorii germanice medievale.

Lipsa de comunicare a toposului „casa cu lei” Nedelcovici – Stănescu are un echivalent în cel al *Soarelui negru*, deopotrivă titlul unui roman al prozatoarei Ticu Archip, dedicat lui Vasile Pârvan, și publicat într-o perioadă tulbură și inegală, în poate ultimul an de libertate reală în câmpul literar românesc, în 1948.

Și pentru Stănescu, și pentru Archip este o poveste despre melancolie, înțeleasă diferit, asemănările dintre cei doi oprindu-se la acest titlu, al acestui topos. Stănescu găsește permanent false figuri paterne, pe care nu le judecă, nu le „acuză”, doar le descrie obiectiv, cu o precizie rară pentru amănunte revelatoare, începând cu Baboi sau Tătuțul, jucătorul de barbut care își aprinde lumânarea și îl cheamă pe fiul său adoptiv să îl vadă („suferă vreo zece mi-

nute, pentru credibilitate”), cu pedofilul ce se ițește în umbra Crematoriului („purta o pereche de pantaloni de stofă crem, parcă prea groși pentru vremea de afară”, cu „buzele ca două râme abia ieșite din bălegar”) din *Copilăria lui Kaspar Hauser*, continuând cu personaje din *Abraxas*, cum ar fi „dom Profesor”, cel care îl exploata pe Michi Lucescu pentru a-i întocmi o bază de date eminesciană, cu articole din anul morții poetului, cu nopți petrecute în Biblioteca Academiei și alte complicități, cu Sergiu, șeful de sală de la Pescarul, restaurantul din centrul capitalei („un mare golan cu ceva de lord în el”), Iacov Levi Moreno, anticarul vienez ereziarh („ne adunam în jurul lui și se vedea că asta-i place, să fie conducătorul unui grup, să ne ordoneze și să ne ordone, să ne înșiruie și să ne alinieze”), culminând cu eul narator, apoi cu personaje din *Soarele negru*, precum Diallo, tatăl naratorului, precum Cristi Romaniuc, marele prieten din postadolescență, devenit criminal în serie și pedofil, pe care îl reîntâlnește ca protagonist în marele caz al crimelor de la Caracal, cele care au zguduit România acum câțiva ani, precum psihiatrul Vasile Predescu, sau precum asistentul lui Rudolf Hess.

Tainica morală, potrivit căreia puterea înseamnă abuz, îl determină pe autor să facă memorabile portrete și tablouri de epocă, pe alocuri fantazând așa cum o făcea Ion Iovan în *Ultimele însemnări ale lui Mateiu Caragiale*; dacă acolo Carol II încerca să realizeze o singură țară din România și Bulgaria, la Stănescu vedem o meteorică Republică de la Sibiu, de doar câteva luni, la începutul lui 1990, sub conducerea lui Nicu Ceaușescu, beizadeaua; vedem însă și tablouri care nu dau nume reale, dar sunt scene veridice, precum felul în care funcționa Casa de Mode Venus, de sub conducerea unei celebre creatoare de modă din anii '70 sau aspecte din presa literară românească de la sfârșitul secolului trecut și începutul acestuia, zona frecventată de patibulari și zeițăți.

De altminteri, formele de alteritate din *Soarele negru* sunt sugerate de numele personajului-narator, Gheorghe Ibrahim Abdallah (Gigi, Ibra), un copil cu un tată camerunez și o mamă româncă, ai căror părinți, familiile lor, sunt urmăriți de-a lungul Europei (Leningrad, Moscova, Marea Nordului, München, Anglia) și de-a lungul țării, în același secol XX și început de secol XXI în care se desfășoară trilogia lui Bogdan-Alexandru Stănescu.

Forța din *Abraxas* îmbrățișează *Soarele negru*, o continuare până la urmă a *Copilăriei lui Kaspar Hauser*, așa cum mințile noastre păstrează undeva un copil, care se poate exprima, care are dreptul la sentimente – și, mai ales, un copil care își caută permanent un tată, peste mode și complexe. Rămâne scepticismul autorului, rezerva sa fundamentală în această *quête* – dacă ar fi să privim doar finalul romanelor, cu personaje care se disipează. Un curaj deosebit pentru exprimarea acestui tip de îndoială, al fiului.

CARAGIALE TRADUCĂTOR

Notă asupra ediției

I.L. Caragiale – *Traduceri*, în curs de apariție la Editura Cartea Românească

Dan Gulea

Pentru a reface o parte din „laboratorul” scriitorului, mai cu seamă în preajma debutului său în teatru, pentru a-i înțelege gusturile și felul în care face față presiunilor sau „comenzilor” literare – este necesar un volum de *Traduceri literare* precum cel de față.

El urmează celorlalte, publicate începând cu 2020, care înfățișează un Caragiale în procesul creației sale; bine-cunoscutelor comedii i-au fost adăugate paginile în care autorul se gândea la o continuare a lor, cu evoluția lumii lor peste 20 sau 30 de ani. *Titircă*, *Sotirescu & Cia* își găsește astfel locul aici, completând imaginea dramaturgului, în volumul *Teatru* – după ce drafturile piesei fuseseră publicate independent într-un volum, în anul 2012, la Editura Paralela 45.

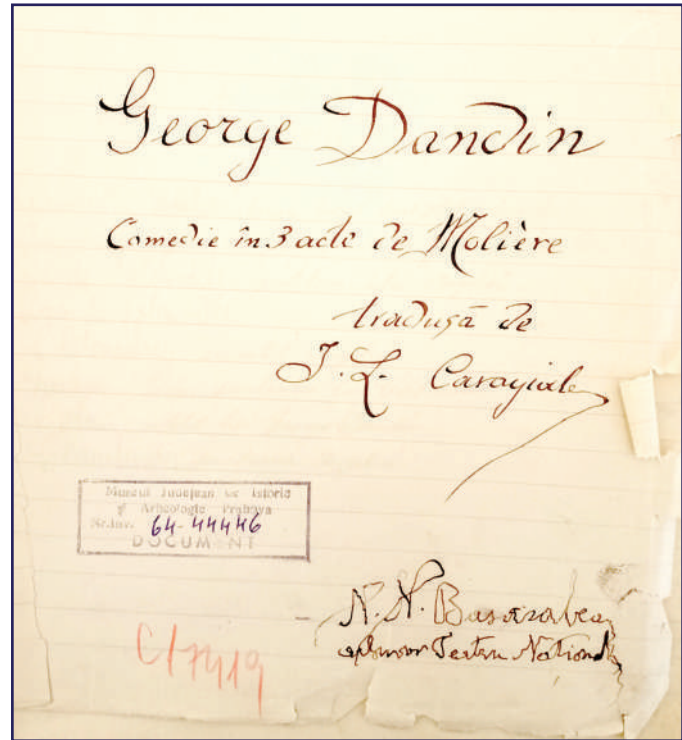
Momente (2022) a insistat pe colaborarea lui Caragiale cu artiștii vizuali C. Jiquid și Nicolae Mantu într-un dialog special text/ imagine; anecdotele scrise de Caragiale și ilustrate de caricaturi în *Moftul român* (sunt 125 de exemple de colaborare) deschid astfel un drum foarte valoros în literatura noastră, prin ceea ce avangarda va numi, nu peste multă vreme, arta de *sinteză*.

Nuvele și schițe (2024) conferă „celuilalt” Caragiale, celui întunecat, al povestirilor și nuvelor psihologice, o nouă perspectivă, a gadgeturilor tehnologice, și în special a relației lui Caragiale cu cinematograful.

Acest al patrulea volum din reeditarea lui Caragiale urmărește, din punctul de vedere al traducerilor, relația autorului cu teatrul și proza.

Apariția lui Caragiale în literatură este marcată de momentul *Roma învinsă* (1878), traducerea dramei lui Alexandre Parodi asigurându-i o primă notorietate, intrând în cercul Junimii; critica a vorbit de „cultul frazei” (Valeriu Cristea, 1977b), o definiție generală pentru arta lui Caragiale. Ultimele texte publicate (dar și mare parte din cele câteva rămase în manuscris) sunt, de asemenea, traduceri: *Curiosul pedepsit*, tradus după (așa cum se precizează) Cervantes, *Fecioara-din-lună* (poveste japoneză), *Un băiețuș rău* (de Mark Twain) – toate trei din 1911.

Momentul 1878 este special, pentru că este stagiunea care a înregistrat cu emoție desfășurarea Războiului de Independență, iar textul tradus de Caragiale trebuia să

Pagina de titlu de la *George Dandin* de Molière, „traducere de I.L. Caragiale”, în inventarul Muzeului de Istorie și Arheologie Prahova, nr. 64 44446

contribuie la efortul de emancipare a națiunii române. „În secolul al XIX-lea, curentele naționale din Europa Centrală și de Est urmăresc ceea ce Benedict Anderson numea «autohtonizarea vernaculară» a limbilor puterii, făcând astfel ca lupta pentru controlul local al funcțiilor statului să fie sinonimă cu pledoaria în favoarea limbilor locale. «Aceste limbi au ajuns să înlocuiască ideea de cămine naționale și au devenit în același timp sursa viitoarelor state naționale», a scris Zygmunt Bauman.”¹

Ultimele texte publicate de Caragiale stabilesc o serie de relații speciale – refăcând prin *Curiosul pedepsit* un drum invers față de *Kir Ianulea*, când nuvelei lui Machiavelli i se construia un specific românesc de secol XVIII. Traducerea din Cervantes aparține unei alte categorii de rafinament stilistic; aici, intervențiile lui Caragiale merg în direcție opusă: traducerea sa este echivalentul unei cincimi din lungimea textului original, apelând la prescurtări, uneori radicale, prin eliminarea digresiunilor.

Fecioara-din-lună (cu precizarea: „poveste japoneză”)

CARAGIALE traducător

NR. 45 (214) - IANUARIE 2025

aparține unui alt tip de relații, cele de familie: povestea este tradusă din germană și semnată, la publicarea în *Românul*, L.I.C.; fiind cunoscută reținerea lui Caragiale față de limba germană și trimiterea ordinii inițialelor către fiul Luca Ion, editorii din *Opere* (2001 și 2011) iau în considerație ideea unui „text văzut de Caragiale”, cel puțin.

În mod special se poate insista pe valoarea testamentară a traducerii schiței *Un băiețuș rău* de Mark Twain, o meditație despre felul în care respectarea principiilor morale nu este o condiție a reușitei materiale în viață (personajul Jim „a făcut avere mare prin fel de fel de înșelătorii și ticăloșii; acum e cel mai mișel din comuna sa și e cinstit de toată lumea și face parte din statul comunal”), precum și o satiră antiromantică – sau, mai precis, cu termenii din vocabularul critic autohton, antisămănătoristă.

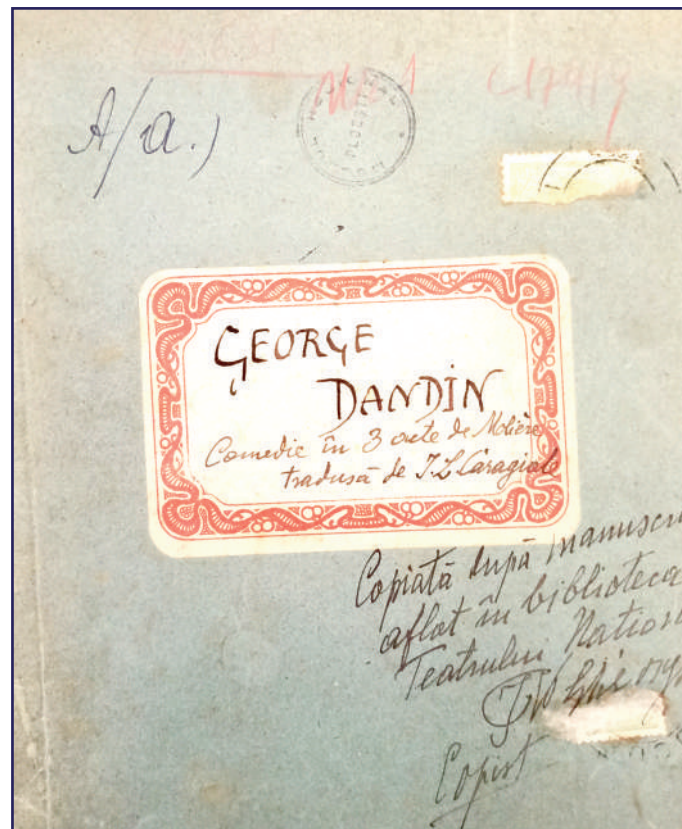
În teatru, traduceri ale lui Caragiale (realizate doar din franceză) reprezintă câteva momente semnificative din cariera sa; astfel, se detașează anul 1878, un an al afirmării lui Caragiale prin traducerea unei drame în versuri, *Roma învinsă* de Alexandre Parodi – dar și un an în care traduce, în urma comenzilor directorului Naționalului Ion Ghica, și o comedie (E. Scribe, *Camaraderia*) și o tragedie (Paul Déroulède, *Hatmanul*) – versurile acesteia din urmă fiind translate în proză. În arhive au fost identificate și urme ale altor intervenții, Caragiale fiind solicitat să revadă unele traduceri (*Junețea lui Mirabeau* de M. Aylic-Langlé a fost tradusă pentru Național de actorul I. Panu, și „corijată” de I.L.C. – v. Cioculescu, 2020, 723).

Din această epocă de început, cele mai multe traduceri vor cădea în uitare – dovadă că mai multe texte au fost recuperate abia în 1939 –, deși unele au fost reprezentate, scriitorul publicând în timpul vieții doar *Roma învinsă*, în 1887 (se pare că la insistențele lui Ioan Slavici), aceasta fiind și traducerea cu cel mai mare număr de reprezentații, în stagiunile 1877/ 1878 și 1878/ 1879.

În afara acestui an de început al carierei sale, Caragiale se va mai întoarce doar conjunctural la traducerea de teatru, stilizând anumite piese: din 1892 sunt cunoscute adnotările și reformulările la aproape întregul act I al unui manuscris din *George Dandin*, iar în 1902, în colaborare cu bunul prieten, actorul Petre Liciu, intervine asupra unei traduceri din *Monna Vanna*, recenta piesă a lui Maeterlinck – ambele având mai multe reprezentații.

Traducerile în proză ale lui Caragiale au un caracter nesistematic, fiind în special niște manifestări ale gustului literar, neexcluzând însă în totalitate calculele politicii literare, cel puțin în prima parte a activității sale, anii de până la *Noaptea furtunoasă*.

Ordinea din această secțiune este dată de interesele și preocupările autorului; în primul rând, Caragiale traduce și

Coperta caietului cu traducerea comediei *George Dandin* de Molière, în inventarul Muzeului de Istorie și Arheologie Prahova

publică din Edgar Allan Poe de-a lungul a peste 20 de ani, din 1876 în 1898, plasându-l astfel pe primul loc din acest punct de vedere, cu 4 texte cunoscute. Imediat după, Mark Twain, cu cele 3 texte traduse între 1889-1911.

Un loc separat este ocupat de traducerea unei nuvele de Carmen Sylva, un adevărat manifest caragialian antinaționalist, ce îl și angajează într-o poziție opusă față de cea a bunului prieten Barbu Ștefănescu-Delavrancea. Iar despre locul scriitorului în societate vorbesc „Mărgăritarele alese”, o provocare pe care o adresează publicului, cu bătaie spre „competența critică română” – de a identifica autorul/ autorii acestor bucăți – niciodată identificați.

Integrate în mod necesar în orice revistă sau ziar al timpului, traduceri ale lui Caragiale au locul lor în publicațiile pe care le-a condus Caragiale: *Moftul român* (1893), *Vatra* (1894) și, îndeosebi, *Epoca literară* (1896), unde sunt identificate mai multe texte de-ale sale, pe baza unor considerente stilistice – întrucât, de regulă, nu se semneau traduceri; astfel, *Epoca literară* formează un capitol separat.

În proză, atunci când sunt publicate în volume diferite, traduceri (de asemenea, întotdeauna din limba franceză) fac parte din „jocurile cu mai multe strategii” (după formula lui Florin Manolescu) gândite de Caragiale; astfel, *Răzbunarea* de Carmen Sylva, publicată inițial în *Vatra*

CARAGIALE traducător

NR. 45 (214) - IANUARIE 2025

Frontispiciul hebdomadarului *Epoca literară*, supliment al *Epocii*, condus de Caragiale (aprilie-iunie 1896, digibuc.ro)

(1894), este reprodusă în deschiderea volumului *Schițe (traduceri și originale)* din 1897, alături de *Păcat*, de *O invenție mare* ș.a., de traducerea din Mark Twain, *Broasca minunată*, și de adaptarea *Poveste*, subintitulată „imitație”.

În *Calendarul Dacia* (1898), o altă publicație gândită de Caragiale pentru un public cât mai amplu, apar povestirile din Poe, *Masca* și *O balercă de Amontillado*.

Iar atunci când alcătuiește o revistă, traduceri sunt o parte importantă; este cazul hebdomadarului *Epoca literară* (aprilie-iunie 1896), supliment al *Epocii*, când apar, nesemnate, traduceri din La Rochefoucauld, Machiavelli („Din Principele”), Swift („Un pamflet clasic”), Poe etc., alături de texte semnate: „Șah și mat!... (reminiscență)”, „Scrisorile unui egoist”, „Poetul Vlahuță” ș.a., alături de „bucăți” din clasiți români apreciați de Caragiale (Anton Pann, Nicolae Filimon). Este o modalitate pe care Caragiale o știe din redacțiile ziarelor, care aveau nevoie permanent de noi traduceri pentru „foița ziarului”, așa cum au apărut în *Timpul* din 1876 și 1878 traduceri din Poe – modalitate

pe care o va reduplica în seria I din *Moftul român* (1893).

O notă separată o poate face volumul *Schițe nouă* (1910), care utilizează, în *Kir Ianulea*, *Pastramă trufanda* și *Făt-Frumos-cu-moș-în-frunte*, variante ale unor texte din folclor, prelucrate și de Machiavelli și Perrault. Textele lui Caragiale, așa cum precizează notele autorului, sunt adaptări și amplificări care lasă cu mult în urmă originalele, procedând invers față de traduceri propriu-zise. Procedeul a fost explicat de critică: „cea mai evidentă alternare de program apare în *Kir Ianulea*, care pornește, după cum ne avertizează însuși Caragiale, de la nuvela lui Machiavelli, *Belfegor Arhidiavolul sau Povestea dracului care și-a luat nevastă*. De data asta, scriitorul român procedează exact invers ca în cazul traducerii din Cervantes. Acum originalul este de aproape patru ori mai scurt decât versiunea românească, în care aproape toate unitățile de text din nuvela lui Machiavelli au fost dilatate și completate cu episoade noi, cu apucături specifice vieții de mahala și epocii fanariote, cu cele două anecdote savuroase despre

CARAGIALE traducător

NR. 45 (214) - IANUARIE 2025

JOUI 13 APRILIE. ANUL III. — 1878.

TIMPUL

SEI IN TOATE ZILELE DE LUCRU.

Biourul Redacției și Administrației: Palatul „Dacia”

număr în capitală 10 bani.

CONTA MENTELE
IN TOATA ROMANIA
L. n. 48
24
IN STRAINATATE:
60
INSERTIUNI SI RECLAME:
30 litere pe linie, pagina IV, 80 bani.
III, 80 bani, pe pag. II, 2 lei sol.
Reclame 2 lei pe linie.

ANUNCIURI:
Se primesc în străinătate: La D-nii Haasemann & Vogler în Vienna, Wallstegasse 100.
A. Oppel în Vienna, Sphebenstele 2; Rudolf Mosse în Vienna, Seilerstalle 2; Philipp Lob în Vienna, Fuchsenberggasse 11; L. Lang & Comp. în Pesta, Hacas-Lafite & Comp. în Paris, C. Adam 2, Courfer de la Croix-Bouge 2; Paris, Goussé & Comp. Rue Drouot 2; Paris; Aug. Mowat, 139—140, Fleet Street London

Scrierile nefracate nu se primesc.
Articolele nepublicate se vor arde.

Un număr în Districte 15 bani.

PLECAREA TRENURILOR

București - Suceava		Suceava - București		București - Giurgiu	
București	8.15 m 10.00	Suceava	8.11 m 6.40	București	8.15 m 8.05
Ploiești	9.10 m 12.00	Romana	8.45 m 12.31	Giurgiu, soare	11.35 m 8.21
Brașov	1.53 m 5.45	Teaciu	12.30 m 5.10	Giurgiu - București	9.30 m 4.45
Teaciu	4.38 m 11.09	Ploiești	3.03 m 5.19	București	9.48 m 7.17
Romana	3.05 m 4.45	București, soare	8.30 m 4.30		
Suceava, soare	12.03 m 9.55				

CURSUL DE VIENA, 18 APRILIE.

Bentz angar la aur	88 10	Acțiunile Căilor ferate române	33 90
Bonuri de tesaur arg. l. emis	119 —	Obligațiunile române 8%	73 25
Imprumutul austriac în hârtie	108 75	Prioritățile C. fer. rom.	71 75
Imprumutul austriac în aur	61 25	Imprumutul Oppenheim	91 70
Demn. austriacă în aur	66 16	Napoleonul	16 26
Leve din 1866	111 25	Vienna, termen lung	—
Acțiunile băncii naționale	793 —	Paris scurt	—
aust. de credit	212 80		
ungare	194 50		
Argint	108 35		
Dacatul	8 75		
Napoleonul	9 85		
100 mărci germane	29 95		

URI TELEGRAFICE
ALE „TIMPULUI”
(Agenția Havas).
Serviciul de la 23 Aprilie, 4 ore seara, —
Londra, 23 Aprilie.
Telegrafia din Petersburg către „Times”,
negociațiile, privitoare la retragerea de
pele pământ, continuă într-un spirit
Revoluția poate fi întârziată. Rușii cer
Garcia să des-garanții că nu se va o
în recucerirea pozițiilor înainte și
dacă negociațiile ar cădea.
Londra, 23 Aprilie.
Telegrafia din Constantinopol că-
Daily News:
credere în existența unui complot, care
vedea restaurarea lui Murad V, și
ministrii îl favorizează. Ca toate
Osman-pașa și Maktar-pașa vor
Sultanaul.
Londra, 23 Aprilie.
Telegrafia din Constantinopol informează
Sudaard că generalul Ignatieff va
la San-Stefano ca comisar politic.
Serviciul de la 24 Aprilie 9 ore dim. —
Berlin, 23 Aprilie.
Comula de invitație la Congres este

NU SE DE MULT DE CÂND LE-AM ZIS
acestea, și totuși astăzi nimeni nu
mafă cutează să pună la îndoială te-
meinicia prevederilor noastre. Ina-
inte de a fi plecat Președintele con-
siliului de miniștri, aveam speranțe;
astăzi le-am pierdut chiar și pe
acestea.
Cu totul alt-fel ar fi trebuit să
stea lucrurile astăzi, dacă nu d. I.
C. Brătianu ar fi pledat cauza Româ-
niei la Vienna, ci vre-un alt om
politic, care, fără de a putea fi bă-
nuit de ipocrisie, ar fi putut zice co-
mitelui Andrássy: „România este și
voiește să rămână un stat pacinic,
un vecin bun și nu zid de apărare
contra năvălirilor, la cari monarhia
Habsburgilor ar putea să fie expusă
la hotarele despre Ardeal.”
Căci în zadar!—nu putem pre-
tinde ca Austro-Ungaria să dea spri-
jine unui stat, care amenință pa-
cea internă a monarhiei, și d-nul
I. C. Brătianu dimpreună cu amicii
săi foarte mult s'au trudit spre a
face ca lumea să creadă, că Româ-
nia este un stat care amenință li-
nistiea hotarelor de la răsărit ale

când s'a hotărât a pleca totuși la
Berlin.
Toată lumea știe cât de nedemn
și de lipsită de bun simț politic a
a fost totdeauna partera d-lui I.
C. Brătianu și a amicilor săi politici
față cu Pruso-Germania; totă la-
mea își aduce aminte limbajul ce
observa „Românul” și coditele lui
față cu poporul german și chiar față
cu „Nemțul” din țară: a merge după
toate aceste la Berlin cu pretenția
de a pleca cauza României, era fără
îndoială, din partea d-lui I. C. Bră-
tianu, mai mult de cât lipsă de bun
simț politic.
D. I. C. Brătianu este un om de
o capacitate foarte normală; și
toate aceste îl credem destul de in-
teligent spre a nu ne mai putea în-
doi, că d-nu le-a înțeles oate aceste,
și prin urmare trebuie să credem că
dinadins a făcut ce-a făcut.
Prea bine! Suntem însă siliți a-
duce încă odată aminte, că aseme-
nea politică, de către oamenii ce
sunt cel puțin onesti, nu se face de
cât cu revolverul în buzunar.

către Ruși și a mărit de Marmara
de către Engleji se urmează cu stă-
ruință între cabinetul de San-Pe-
tersburg și cel din Londra. Nego-
ciațiunile se fac până acum într'un
mod amical, de și rezultatul poate
să se trăgăneze mult. Într'un ase-
menea caz însă Rușii ar cere de la
Turci garanții, că nu se vor opune
la recucerirea pozițiilor, ce le ocu-
pase oștirea rusă, dacă negocia-
țiunile din congres ar avea un re-
zultat negativ și dacă războiul cu
Anglia tot ar mai fi inevitabil.
Ingrijitoare, și nu tocmal în opo-
ziție cu cele de mai sus, ne par țig-
rile, ce vin din Constantinopole. Se
presupune, poate cu cuvânt, că
Sultanul Abdul-Aziz căzușe, și Mu-
rad V se ridicase pe tron prin in-
doi, că d-nu le-a înțeles oate aceste,
și prin urmare trebuie să credem că
dinadins a făcut ce-a făcut.
Prea bine! Suntem însă siliți a-
duce încă odată aminte, că aseme-
nea politică, de către oamenii ce
sunt cel puțin onesti, nu se face de
cât cu revolverul în buzunar.

me flota englezească numai anevoie
ar putea străbate din nou prin stră-
torile Dardanelor.
Ziarele englezești combat idea de
a se lua de bază pentru discuțiu-
nile din viitorul congres tractatele
de la 1856 și 1871. După știrile
sosite din Berlin însă, dacă Engli-
tera nu va primi această propunere,
Germania va stărui că întreagul tractat
de la San-Stefano să fie discu-
tat în congres.
Ziarele din Franța, fără deosebire
de partid, combat pe Rusia și în
această vreme bănușesc pe can-
celarul german de a înclina în ne-
goțurile de mijlocire spre această
putere. Ele cred, că dacă Germania
ar interveni cu puterea ei și prin-
cipalele Bismarck cu autoritatea sa,
interesele europene ar putea să fie
asigurate prin înțelegere de bună
voință și pacea ar fi asigurată.
Același e limbajul, pe care, de
și cu oaregă-care rezervă, îl observă
ziarele din Vienna față cu mediați-
unea Principelui Bismarck. Ziarele
rusești urmează cu manevrările lor
contra Austro-Ungariei, în deosebi

Frontispiciul ziarului *Timpul*, aprilie 1878, unde apar primele știri despre tragedia Roma învinsă, tradusă de tânărul Caragiale (digibuc.ro)

baba care-l pune pe diavol să-i îndrepte «un fir de păr creț» sau cu imaginea de stampă decolorată a vechiului oraș București, în care se disting Hanul lui Manuc, Turnul Colței, strada Cuțitul de Argint, Mitropolia și viile Filaretului. Tendința de «dilatare» a textului nu pare să ia sfârșit nici după redactarea completă a nuvelei, căci știm din corespondența cu Zarifopol că prozatorul, în loc să taie, cum va proceda cu originalul spaniol al *Curiosului pedepsit*, ar fi vrut să mai introducă la un moment dat exact ceea ce va elimina din Cervantes, versuri sub forma unui cântec de Conachi, ceea ce totuși până la urmă nu se va întâmpla.” (Florin Manolescu, 1983, 246-247). Evident, acest tip de prelucrare nu mai poate fi numit traducere.

În cazul lui Caragiale, există un loc sensibil unde traducerea lasă loc interpretării sau prelucrării, mai mult sau mai puțin libere; de aceea am renunțat, în privința prozei, la traducerile și adaptările din folclor, la „imitații” și transpuneri de basme de felul *Kir Ianulea*, *Făt-Frumos-cu-Moș-*

în-frunte, care se îndepărtează uneori foarte mult de original, mărindu-i de câteva ori volumul; de altminteri, ele au fost incluse în volumul *Schițe nouă* (1910), reprodus în întregime în vol. *Nuvele și schițe* (2024).

Am renunțat la textele care indică orice fel de indicație de prelucrare, o modalitate din categoria „manuscrisului găsit”, care este adesea utilizată de autor pentru întărirea veridicității, așa cum face în „prelegerea populară” *Despre cometă*, în narațiunile cunoscute *Dintr-un catastif vechi*, ale coanei Luța de Sf. Voievozi din Ploiești, dar și în „legenda indică” *Apa blagoslovită*, în „basmul oriental” *Lungul nasului* („dintr-un manuscris de la anul 1806, care se află în posesiunea noastră”) sau în „cronica veche” *Ouăle roșii*. În acest ultim text selectat pentru *Nuvele și schițe* (ed. cit., pp. 370-373) un incipit auctorial dezvăluie straturile de precauție care însoțeau așa-zisa traducere: „conținutul acelelor cronice arse s-a păstrat însă prin tradiție, din generație în generație, de către călugări, și mai târziu a fost, după o

CARAGIALE traducător

NR. 45 (214) - IANUARIE 2025

viață-ntreagă de cercetări adânci, reconstituită de către savantul Laurentius Ferax (*vulgo*, Lorenz Reichlich). După versiunea acestuia, foarte rară, o dăm și noi aci”.

Un text special, care nu se încadrează în categoria „proză”, este portretul „Giosuè Carducci”, realizat de ziaristul Edouard Rod (apărut în *Constituționalul*, iunie 1889, după *La Nouvelle revue*, mai 1889), o comandă redacțională a actualității, a cărui traducere a reprezentat contribuția lui Caragiale la primele șase numere din noul ziar junimist. Am ales să includem la „Proză” acest text, pentru a-l ralia activității lui Caragiale la *Constituționalul*.

Traducerile au ocupat un rol variabil în receptarea lui Caragiale.

Felul în care gândește Caragiale o traducere este exemplificat de Paul Zarifopol, în introducere la vol. I de *Opere* (1930), analizând traducerea din Carmen Sylva: „traducerea e cu deosebire instructivă prin felul autocratic în care tratează Caragiale originalul romanticei diletante: pagini întregi de dialog fără caracter, de pitoresc dezlânat cu descrieri de costum și citații de doine, le taie traducătorul, reducând povestirea la proporțiile unei drame pline de amănunt viu, colorată sobru și exact”

În *Opere II* (1931), Paul Zarifopol creează o secțiune de „traduceri”, în care sunt cuprinse preponderent textele în proză publicate în volum de autor, începând cu cele din *Schițe* (1897) – *Răzbumarea* de Carmen Sylva, *Broasca minunată* de Mark Twain – și continuând cu traducerile din Poe din *Calendarul „Dacia”* (1898) și cu *Făt-Frumos cu moț în frunte* din *Schițe nouă* (1910); doar *Curiosul pedepsit* de Cervantes, publicat în 1911 în *Românul*, nu face parte din acest scurt inventar al traducerilor.

În privința teatrului, Șerban Cioculescu acordă drept de cetate doar *Romei învinse*, drama în versuri tradusă de Caragiale, pentru că îi asigură „prima notorietate a traducătorului”; iar traducerile din Poe, „cu câteva luni anterioare *Hatmanului* și *Cârdășiei*, dau toată măsura valorii de tălmăcitor a lui Caragiale, făcând fără rost editarea acestora din urmă, în corpul *Operelor*, deoarece nici spectaculoasa melodramă istorică, nici chiar vodevilul nu vădesc afinități cu dramaturgia scriitorului român” (*Opere VI*, 1939, p. XVI).

În recenta ediție de la Academie (*Opere I*, 2001, p. LXVII, respectiv 2011, p. CIX), cu referire la situația traducerilor în proză, există o precizare mai degrabă ambiguă, care neagă independența textului tradus, în sensul că acesta nu poate constitui o secțiune specială în ansamblul operei: „I. L. Caragiale a publicat un anumit număr de «traduceri» din textele unor prozatori străini (Mark Twain, E.A.

Poe): sunt de fapt traduceri libere, adaptări sau repovestiri, cu un înalt grad de originalitate, fapt pentru care le-am inclus printre textele originale ale scriitorului (semnalând, bineînțeles, numele autorului lor original și, deci, implicit, condiția lor de traduceri sau adaptări).”

Este însă republicată *Roma învinsă* – iar *Hatmanul* este doar amintită, urmându-se argumentația lui Cioculescu, piesa nefiind publicată pentru că „în proză, ea nu prezintă calități literare comparabile cu cele ale versiunii în versuri a *Romei învinse*, și nu am reținut-o pentru ediția de față”. Despre *Camaraderia* (*Cârdășia*) nu se menționează nimic.

Astfel, noutățile acestei ediții pot fi împărțite în două categorii: texte care au fost menționate și uneori discutate în monografiile și exegeza scriitorului, dar fie nu au făcut parte din niciun volum, toate referirile trimitând la manuscrise sau la periodice, fie, atunci când au constituit un volum, a fost unul izolat de celelalte traduceri ale lui Caragiale. A doua categorie conține texte despre care nu s-a mai discutat și nu au fost atribuite lui Caragiale până acum, identificate în diferite periodice.

La teatru, în prima categorie intră *Camaraderia* (*Cârdășia*) de Eugène Scribe și *Hatmanul* de Paul Déroulède, dar și *George Dandin* de Molière și *Monna Vanna* de Maurice Maeterlinck – cu observația că acestea din urmă sunt doar intervenții ale lui Caragiale pe texte traduse de altcineva, așadar sunt niște stilizări care uneori nici nu vizează întregul text dramaturgic.

La proză, noutățile absolute se referă la literatura publicată în *Epoca literară*, suplimentul care a apărut sub conducerea lui Caragiale: sunt maxime de La Rochefoucauld, de Chamfort, precum și o povestire de Turgheniev.

Pentru fiecare dintre aceste texte am realizat o argumentație istorico-literară și stilistică, având corespondențe în *Bibliografia* de la finalul acestui volum.

***

La finalul acestui proiect, un gând pios pentru cei care l-au sprijinit de-a lungul timpului și astăzi nu mai sunt: regretatului profesor, criticul și istoricul literar Nicolae Manolescu, care a propus în planul editorial al Cărții Românești o asemenea serie caragialiană, în 2018, pe care a susținut-o consecvent.

De asemenea, un gând pios regretatului specialist în Caragiale, Ștefan Cazimir, care a acceptat să prefățeze volumul de *Momente* din 2021, al doilea din serie, cu un text apărut anterior, criticul nemaiajungând să vadă noul volum.

Note:

¹ Sean Cotter, *Traducerea literară și destinul României în comunism*, traducere de Dana Bădulescu, Editura Humanitas, București, 2024, p. 21.

CARAGIALE traducător

NR. 45 (214) - IANUARIE 2025

sa?... Si cau esti omul bun sau n'a uitat nici o data
o idee monstruoasa? Va duapta esti ratiunea mila si dep-
tata; la stanga e alt-eva: placerea, pasiunea, ne-
bunia in care noi cadem fara incetare... Ei jura-mi
am cadut, si va veti ca dea, eu pota va pe a da...
Aa-i facut omul... O durere cau nu ar trebui sa fi
o durere umana si aproape sa va atingă... Si eu, cau
vad atat de clar ca ea nu va fi proportionala cu raul
ei ea reprezintă; eu am facut din partea mea o promi-
siune mai nebuneasca inca, decat aceasta durere cau
este nebunia (?) Si aceasta promisiune nebuneasca, va
fi tinuta, de mai nebuneasca de ^{mai} inteligentul ~~ca a~~ ^{ca} ~~va~~ ^{va} ~~sa~~ ^{sa}
eu si care unu sa va vorbeasca in numele ratiunii.
Eu am promis, daca va raspungeti oferta, de a me
suportea pe campul inimic. E mi se va intampla?
Probabil ca tortura si moartea, vor fi ^{compensata} recompensa
mei credinte orbe. Si eu toate acestea vor merge... Eu
va fac nebunia pe care o defaimez? cau, eu n'au nici
fata necesara pentru a urma ratiunea. Dar eu nu va
spun... Ah!... ita... ma zahăcesc, incerc fraze, ingri-
madesc la curvate spre a intarzia putin momentul care
va decide... Dar, pot, eu ma 'nsel de atata judecata
din partea voastra; ei bine acest mare courvo, acest
muhiment ^{pe care}, eu le-am rasut, caritile plin de graie, si

Pagină din cuprinsul dramei Monna Vanna de Maurice Maeterlinck, cu o traducere revăzută de Caragiale (intervensiunile sunt realizate cu creionul)

Acuarelă

NR. 45 (214) - IANUARIE 2025

Constantin ABĂLUȚĂ - *Exercițiu de redare material*

Cenaclurile anilor 1980

Horia Gârbea

Tineretea mea literară, de fapt a întregii promoții „nouă-zeciste” din care fac parte, s-a desfășurat sub influența cenaclurilor literare. Acestea erau, în anii '70 și '80, când am început să scriu, un substitut pentru normalitatea literară, care lipsea. Reviste literare erau puține, toate, evident, de stat, și trecând pe la cenzură înainte de apariție. Publicarea în ele era un lucru rar, se obținea dificil. E drept că tirajele erau mari. Apoi, după 1981, publicarea unui volum de debut era absolut rarisimă. În cel mai fericit caz, debutanții erau înghesuiți într-un „caiet al debutanților” care constituia un fel de Purgatoriu de unde cei mai răsăriți, frecăți bine cu Alba-Luxul cenzorilor, ajungeau să scoată un volum epurat.

În asemenea condiții, cenaclurile erau locuri de exprimare publică și afirmare într-un „tiraaj” egal cu numărul participanților și cu șansa de a rămâne în memoria lor auditivă. Lecturile erau urmate de dezbateri destul de furtunoase și, în unele cazuri, suficient de aplicate, fiecare cenaclu având, printre corifei, persoane care își exersau rolul de critici. Un rol esențial în asemenea conclavuri revenea conducătorului,

de regulă un critic cunoscut, mai rar un poet, care prin prestația lui și prin autoritatea pe care o putea exercita, stabilea înălțimea pentru o ștachetă care dădea fala și faima cenaclului. Numele lui ținea adesea locul denumirii oficiale a cenaclului. Astfel nu se spunea că mergi la Cenaclul de luni, la Universitas sau Junimea, ci „la Manolescu”, „la Martin” sau „la Croh” (Ovid S. Crohmălniceanu).

Destul de des, aceste cenacluri, mai vestite, adunau câteva zeci de participanți. O vreme a funcționat și Cenaclul SLAST (Suplimentul literar artistic al *Scînteii tinerețului*) unde aveau loc un fel de recitaluri cu public, nu erau discuții. Conducătorul lui era Ion Cristoiu. Tot Ion Cristoiu, după ce a plecat de la SLAST, a ținut cenaclul revistei *Teatrul*, care era foarte prizat. Dramaturgii, pentru care scena era un vis rar împlinit, din orice generație ar fi fost ei, se bucurau să-și audă piesa citită de actori, coordonați de un regizor, ceea ce le făcea o mare plăcere. Cenaclul acesta era lunar, se ținea în foaierea Teatrului Giulești, Sala Majestic (acum Odeon). Acolo am auzit piese de Paul Everac, Dinu Grigorescu, Radu Iftimovici și alții. Am avut și eu șansa unei lecturi, în 1987. În revistă apărea cronică

Pescuit în Capul Verde

MEMO

NR. 45 (214) - IANUARIE 2025

fiecărei lecturi, ținută de Ștefan Dumitriu. Veneau și luau cuvântul, după lectură erau dezbateri, critici de teatru, unii de primă importanță (Dinu Kivu, Victor Parhon, Valentin Silvestru). O prezență obișnuită era cea a lui Laurențiu Ulici, mereu interesant și combativ. Rolul de regizor îl îndeplinea Dragoș Galgoțiu. Dar Paul Everac ținea să-și coordoneze el însuși actorii.

Sigur, în epocă erau mai multe instituții care își spuneau abuziv „cenacluri”. Cel mai cunoscut era desigur Cenaclul Flacăra, condus de Adrian Păunescu de la revista *Flacăra*, care ajunsese să facă spectacole muzicale pe stadioane, în fața a mii de spectatori. Pînă în iunie 1985 cînd s-a creat, pe stadionul din Ploiești - probabil ca un act de sabotare a lui din partea autorităților nemulțumite de voga lui Păunescu - o busculadă ce a dus la morți și răniți în public. Un pretext pentru a interzice manifestarea, muzia folk însăși și pentru punerea la index a poetului-coordonator. I s-a luat și conducerea revistei.

Un alt pseudo-cenaclu a fost al revistei *Fotbal*. Acolo erau invitați unii fotbaliști, dar mai des cronicari care discutau mult și steril despre fotbalul românesc, fatalmente prizonier al instituțiilor politice de forță: armata și securitatea. Îmi amintesc că o dată, prin 1982, o ședință a acestui „cenaclu” s-a ținut în sala mare a Casei de Cultură a Studenților care purta numele comunistului Grigore Preoteasa. Iar în „bar”, o sală alăturată mai mică, se ținea Cenaclul de luni, prezidat de Nicolae Manolescu. Pe scena Casei de

Cultură invitatul principal era Eugen Barbu, dușman declarat al scriitorilor tineri optzeciști pe care-i ridiculiza în revista lui, *Săptămîna* (subintitulată abuziv „Culturală a Capitalei”). Astfel Manolescu și Barbu au fost fiecare la cenaclul său, în aceeași timp și în aceeași clădire, despărțiți de o ușă.

Un cenaclu mai exotic era cel din Parcul Studentesc, denumit „Cenaclul din Tei”, animat de George Țăra. Acolo veneau cu precădere prietenii lui : Groșan, Buduca, Ioan T. Morar, Augustin Frățilă, dar asistam uneori și noi, cei din promoția ulterioară. Aveau loc și spectacole-lectură cu piese de Matei Vișniec. Într-una a interpretat un rol și Mihai Șora.

Un cenaclu dinainte de Revoluție la care nu am fost niciodată era „Numele poetului” condus de Cezar Ivănescu. Amfitrionul avea reputația unui ins iritabil care intra adesea în conflicte cu „enorașii” lui.

În schimb, am fost de cîteva ori la Cenaclul Amfiteatru, la sediul revistei. Acesta nu avea o periodicitate prea regulată și nici un lider constant. Ocupau poziția de amfitrion și Grigore Arbore, Constanța Buzea, M. N. Rusu dar și Dinu Flămînd.

Fenomene specifice mai ales ultimului deceniu de comunism, cenaclurile, cele literare desigur, au avut o contribuție la formarea generațiilor '80 și '90 și au intrat în istoria literaturii, dar și în folclor. Despre Cenaclul de luni și despre Universitas s-au scris și cărți, la care am contribuit cu mărturii personale.

CEA DE-A XXVII-A ÎNTÂLNIRE A CENACLULUI LITERAR ATITUDINI

(7 decembrie 2024)

Fiorii anotimpului rece au pătruns avînd-o alături pe Crăiasa Zăpezii în uimitoarea lume atitudiană. Luna decembrie a adus cadoul celei de-a XXVII-a întâlniri a atitudiniștilor. Întîlnirea a debutat prin citirea unui fragment din *Pânza de păianjen*, de Cella Serghi. Urmînd firul ca de gheață, atitudiniștii au înaintat spre rubrica *Cea mai recentă creație*, împodobită, ca întotdeauna, cu texte în mai multe limbi, poezii în engleză (Teo), spaniolă (Alexia), dar și în limba română (Laurențiu, Felix), cât și proze (Laurențiu, Ariana, Lorena, Diana), fiind încantați și de citirea unei poezii de George Coșbuc (A. N.).

Rubrica specială a constat în aducerea unor volume ce ne-au introdus în lumea literaturii, descoperind că împărtășim titluri asemănătoare, dar și constatînd cât de importante pot fi anumite tipologii de opere la anumite

vârste. Emoția povestirii primelor texte citite s-a resimțit, fiecare retrîind pentru scurte momente ceea ce simțisem atunci cînd țineam în mâini primele cărți *fascinante și captivante*. Printre cărțile acestea s-au numărat și *Povești la telefon*, *Adam și Eva*, *Jurnalul unei puștoaice*, *Winnetou*, *Orașul oaselor* sau *Fluturi*.

Împletind *Rubrica specială* cu *exercițiul de scriere*, fiecare a trebuit să își descrie cartea printr-un cuvînt, urmînd dezvoltarea unui text pe baza acestora. Cuvintele cheie au fost: *haos*, *literatură*, *durere*, *nevinovăție*, *evadare*, *nostalgie*, *abstract*, *război*, *vină*, iar creația trebuia să pornească de la titlul: *Mîna cu liberul arbitru a păpușarului*.

La întîlnirea lunii decembrie a anului 2024 au fost prezenți Laurențiu, Teo, Diana, Maria, Ariana, Alexia, Felix și A.N. (Ariana Monica Bădicioiu).

LEO ȘI EFI

„Ei, bobocule, apăi cum le știi dumneata toate, mai rar cineva!” (I.L. Caragiale)

Dumitrița Stoica

Leo și Efi s-au retras, la pensie, în orașelul ăsta uitat de lume, într-o căsuță din apropierea gării. Șuieratul locomotivelor cu aburi, scoase din depozite, recondiționate, vopsite în culori calde, se aude la intervale destul de mari, de dimineață până la miezul nopții. Pentru Efi, trenurile vin și pleacă din lume și spre lume, pentru Leo ele măsoară timpul.

Acum e iarnă. Și noapte. La masa din bucătărie, cu o sticlă de vin roșu și câteva boluri cu fursecuri și fructe, așteaptă împreună ultimul tren. Din barbișonul lui ies suave adieri de levănțică și se așează pe părul oxigenat al lui Efi, se ascund sub bandana care-i îmbrățișează șuvițele rebele. Când va șuiera locomotiva la miezul nopții, se va schimba anul. Nu că ar conta prea mult. Noapțile sunt toate la fel, dar într-una dintre ele Leo și Efi încearcă mereu, fără succes, să-și amintească unde, când și cum s-au întâlnit.

– Am tot mai des senzația că te cunosc de când lumea, iubită Efi. Și cu toate astea nu reușesc să-mi amintesc ziua exactă, ora, minutul, secunda când ne-am întâlnit. Mă pricep la detectivistică și-n general gândesc pozitiv. Am fost strălucit la logică și la matematică în școala generală. Știi, nu?

– Ei, dragă, cum să nu știi?! Ai fost dintotdeauna brilliant!

– Mă tot întreb cum de am ajuns noi în orașelul ăsta de care nu știe nimeni. Asta am vrut, nu? Cine putea să ne oblige? Dacă vrei, poți să te stabilești și-n Las Vegas.

– Cine putea să te oblige, zău așa?!

– Cred că s-a întâmplat ceva.

– Și eu cred.

– Bunăoară la Revoluție. Atunci s-a rupt ceva în mine, dar nu pentru multă vreme. Am călătorit, am stat într-un retreat mulți ani prin munții Tanzaniei, am ajuns în Himalaya și-apoi pe-o plajă în Thailanda, unde am făcut cârnați și sarmale pentru turiștii din Europa. Mâncarea thailandeză te leșină la stomac. Și totuși... E plină lumea de circari și de hoți.

– Da, dragă, e plină lumea de hoți și de marțafoi. Mie îmi spui?!

– Ei, m-a trimis fosta să mor pe baricade, fi-i-ar țărâna ușoară! Cum m-a văzut că intru vesel pe ușă, eram puțin abțiguit, băusem cu băieții de fericire c-a căzut dictatorul și-a venit libertatea la putere. Ajung acasă mai devreme, deschid televizorul și dau să mă așez în fotoliu, dar ea nu și nu, du-te la revoluție, dacă ești bărbat. M-am dus să scap de gura femeii care avea principii în loc să descopere în ea energia divină. Un țel mult mai dezirabil, mai constructiv...

– Vai de mine, ce scorpie misogină! Și n-ai murit?

– Nu.

– Slavă Domnului!

– Amin!

– Eu cred, iubitul meu Leo, că femeile trebuie să lupte cot la cot cu bărbații. „România revoluționară”, tabloul, e o femeie.

– Ei hai, lasă-mă cu artiștii ăștia care visează cai verzi pe pereți... Îți stă bine, scumpo, așa rebelă, și se luminează fața și-ți scânteiază ochii ca atunci când ne-am întâlnit, dar femeia trebuie să stea în spatele bărbatului, să-i fie stâlp. Și mai ales să-nvețe să-și prioritizeze sentimentele.

– Adică cum?

– Ei, ia gândește-te, ai putea trăi tu fără mine aici? Ce zic eu „aici”, oriunde... Ce sens ar mai avea viața ta? Cu cine ai mai sta la povești? Cine ți-ar mai explica lucrurile pe care nu le înțelegi? Cum ai ieși tu în lume singură, pierdută, a nimănui? Ai fi o pradă sigură.

– Mda, e plină lumea de...

– Bineînțeles că e plină. E târziu, Efi... Ar trebui să pregătim paharele. Vezi, iubito, așa trece vremea. Cu vorbe.

Din depărtare se aude șuieratul trenului de la miezul nopții. Apoi un zgomot puternic, ca de explozie. Se vede pe fereastră un proiectil roșu care trece vertical, rapid, de jos în sus și se desface pe cer în jerbe scânteietoare și colorate. Apoi altul și altul, minute în șir. Aerul devine irespirabil afară. Înăuntru, Leo și Efi ascultă încordați, încercând să-și controleze spaima. Altă revoluție? Rebeli, nonconformiști, conectați la tot ce e natural, organic și ecologic, da, au fost mereu, dar nu revoluționari. Când încetează zgomotul, bărbatul își aprinde pipa și camera se umple de aroma tutunului fin.

– Nu, nici vorbă. Nu e nimic afară.

– Păi, dragă, am auzit amândoi. Ce-am auzit dacă era nimica? Poate a fost un show. Lumea petrece... Nu vrei să dansăm? Hai să dansăm.

– Primăria a interzis orice petrecere, cu excepția plimbărilor prin parc. La ultimul show cu petarde și artificii de revelion, doar știi, Dog a făcut infarct. Ah, cât l-am iubit! Era un lord. Dar am scăpat de toate animalele de pradă, au fugit din oraș. Mieunatul lor îmi provoca insomnii.

– Poate e altă revoluție.

– Ei domnule, câte d-astea n-am citit eu, n-am păr în cap. Revoluțiile sunt interzise peste tot. E altceva... Am o bănuială certă. Ceva de ordinul evidenței... Când se schimbă anul, lumea se gândește mereu la Revoluție. Ca noi. Pentru că atunci

Proză scurtă

NR. 45 (214) - IANUARIE 2025

s-a întâmplat ceva obscur. Oamenii intră ușor la idei. Dintr-un nu știu ce ori ceva apare nevroza. Sau chiar metapsihoza. Nu cumva ne-am cunoscut atunci? Când toți oamenii se gândesc la același lucru simultan, bioenergia lor este captată de AI și proiectată în atmosferă sub forma unor holograme.

- Ei aș! O hologramă nu face zgomot ca o mitralieră.

- Ba face, o hologramă auditivă face.

- Așa da, m-ai convins. O hologramă poate fi auditivă, olfactivă, tactilă și gustativă. Așa are logică...

- Nu cumva ne-am cunoscut atunci? Ți aduci aminte ceva? Unde erai tu la Revoluție?

- Acasă.

- Cu cine erai? Și mai ales ce făceai?

- Da... era ziua programată pentru ședința săptămânală de mindfulness. M-am dus dimineața să iau pâine de la magazinul din colț și tot bulevardul era plin de oameni. Nu mai circula nicio mașină. Mergeau unul lângă altul, se duceau undeva înainte și strigau. Veniți cu noi, veniți cu noi... Și, nu știu cum, m-a apucat plânsul. Doamne, ce plâns! În hohote și convulsii. Bineînțeles că nu m-am dat în spectacol în văzul lumii. Am fugit acasă și m-am cuibărit într-un colț. Simțeam că trebuia să fiu acolo cu ei. Dar nu se putea, nu eram de capul meu. Așa că, am îngenuncheat cu fața la perete, m-am rugat la Dumnezeu să-mi dea mintea cea de pe urmă și-am stat acolo până mi s-a golit capul de tot.

- Adică cum?

- Mai pe la prânz mi-am sunat amantul să întreb ce se întâmplă. Ce se întâmplă, iubitul meu, unde ești, sunt atât de singură. Alo? Cine este la telefon? Tu ești, ma princess lointaine, mon amour? Ești singură sau cu bebele? Ce mai face? Ah, cât îl invidiez! Ce să facem? Toți ne prioritizăm sentimentele. Taci, nu-mi spune nimic, mi-ajunge răsuflarea ta, taci și nu mai plânge. Uită-te la televizor. A început Revoluția.

- Vai ce sentimentală ești! Plângi din orice... Mănânci din fursecurile alea și plângi. Mănânci prea mult. Ai pus

ceva cărniță pe tine de la un timp. Plânsul e pentru copii.

- Seara a venit omul meu, era atât de fericit... Băuse cu băieții și voia să se uite la televizor. Iar scorpia din mine l-a trimis la moarte, pe baricade. Nu și nu, nu te așeza în fotoliu că te omor, du-te și luptă, dacă ești bărbat. A venit în zori cu fața însângerată. Mă întreb și acum dacă nu cumva a murit.

- A fost cât p-aci, iubita mea Efi. Mi-a trecut glonțul pe la ureche, dar nu m-a nimerit. A intrat într-o umbră din spațele mele. Eram înconjurat de umbre, chakra spiritului meu era mai neagră decât întunericul nopții și-al morții. Se trăgea din toate părțile, fugeam și nu vedeam nimic. Unii cădeau, se ridicau și iar cădeau. Până la urmă am căzut și eu la datorie. Când m-am ridicat, eram alt om: cu gust de sânge în gură. Împământare, eliberare, energizare, astralizare. Mi se rupsesse o aluniță. Am ajuns în zori acasă, îți amintești? Vezi cicatricea asta de pe obraz? Ca un un strigoi în întuneric, ascuțindu-și ghearele, m-a urmărit și mă urmărește extincția, dar eu sunt deștept. Nu voi pieri niciodată.

- Brillant!

Cineva bate la ușă, deși lumina zorilor e încă ascunsă. Ce musafir se-ncumetă să viziteze doi oameni singuri în plină noapte? Comandorul din piatră nu poate să fie, el nu ajunge decât acolo unde este așteptat. Efi îl roagă din priviri pe Leo să nu deschidă, dar bărbatul merge să vadă cine e, cu pași lenți, oprindu-se din când în când ca să-și aprindă tutunul stins. Un funcționar de la primărie le-a adus un plic. Edilul orașului le cere oficial scuze pentru sinistrul de la miezul nopții, provocat de un grup de cheflii, sosiți din Capitală cu ultimul tren. Pagubele au fost însemnate: parcul din jurul gării invadat de peturi și de petarde arse, găuri suspecte în perdelele care împiedică intrarea insectelor în sala de așteptare, atacuri de panică la un procent însemnat din populație. Primăria oferă gratuit consiliere psihologică doritorilor și organizează cât de curând alegeri, întrucât edilul lipsit de vigilență și-a dat demisia.

La arat în Filipine

MANOLO, PICASSO OF SHOES!

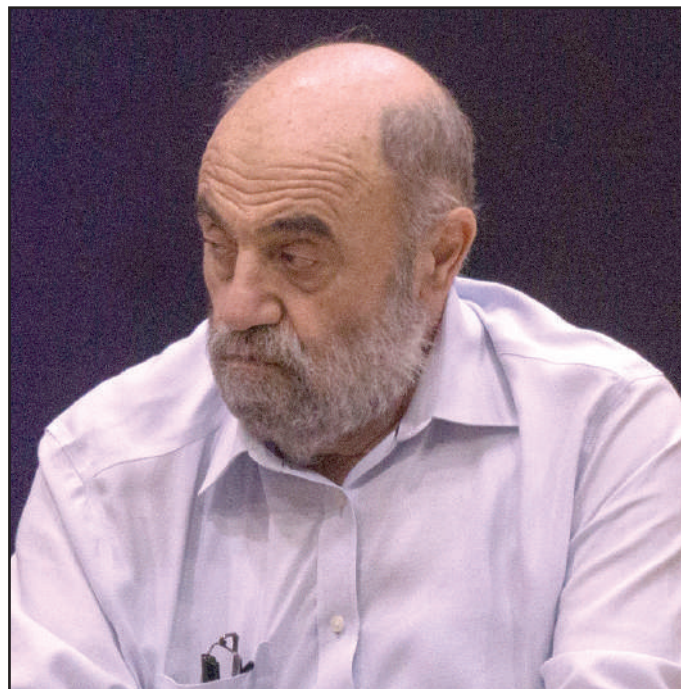
Bedros Horasangian

Venise primăvara după o lungă așteptare. Era ca în paradis. Nimeni nu știe bine cum e pe acolo, dar se fac fel de fel de presupuneri. De bine, în general. Fereastra atelierului dădea spre curtea din spatele casei. Ascuns de ochii lumii, o gură de rai. Vorba vine, tot îi tragem cu raiul și iadul. Promisiuni, ispite sau amenințări. Trăim în fond fără ele, cum ne vine la îndemână. Câțiva pomi erau deja în floare. Vișinul de lângă magazia de lemne era cel mai frumos când înflorește. Parcă erai în Japonia, când înfloresc cireșii. Aia care au flori așa frumoase nu produc fructe. Nu e nimic de mâncat, doar de admirat. Vișinul parcă lumina totul în jur. Mai era un și păr, un gutui – florile aveau petale mai mari, le țin minte și acum, ca și gutuii puși în fereastră – și un cais. Era și o cișmea care azi nu mai este. Închid ochii și văd totul ca în palmă. În fond caisul era un zarzăr pus de nu se știe cine – da, și un păr. Părul ăsta, bătrân deja când eram eu copil, era înfipt bine în pământ la stradă. Chiar lângă gard. Făcea pere mari, dar erau viermănoase. Cum se întâmplă, na, afară vopsit gardul, înăntu leopardul. Eu am apucat vremurile alea, și cu turtă dulce, cu *bigi-bigii*, zahăr ars, acadele, și desigur, *Zidul Morții*. De fumul de la grătare, ce să mai zic. De lanțuri, ei da, lanțurile, ce nebunie, bunica nu mă lasa, ce mai țipa lumea când se învârteau alea. Dădeau din picioare cum dă lumea azi din gură. Era lumea mai bucuroasă de viață. Păi da.

La Moși, în Gura Oborului. Era bine și frumos. Parcă știam și ce e binele și ce este frumosul. Perele de la noi din curte erau tentația întregului cartier. O ispită de când începeau să capete formă și până cădeau pe jos mâncate pe dinăuntru.

Din strada Toamnei până în Moșilor și din Palade, așa îi zicea la Bulevardul Dacia de azi, care pe vremurile când locuia și Mircea Eliade cu prima nevastă pe acolo, arăta altfel, până la Ardeleni, nu știi dacă știți Mahalaua Silvestru.

Bucureștiul de odinioară. E în centru, frumos, ce mai. Alte vremuri, alți oameni, nici de clienți nu duceam lipsă. Am poze de pe atunci. Era un fotograf, Garbis, la ăla mă duceam și eu. Și eu aveam atelierul tot pe Calea Moșilor, dar lucram și acasă. În colț la Făinari. Lângă blocul ăla

mare negru și urât. Dacă vrei îți spun cum arăta toată Calea Moșilor dinainte de război. Casă cu casă. Din buza Oborului și până la Sfântul Gheorghe. Mi-a plăcut să casc gura în jurul meu, nu doar să fac încălțări. Să pricep, domnule, de ce venim pe lumea asta și, mai ales, de ce plecăm. Venim și plecăm, și gata. Imi plăcea, ce mai. Dar asta nu împiedica pe copiii din cartier să se cațere pe gard și să atace perele. Oricât de viermănoase ar fi fost. Ieșea bunica la ei și țipa de se auzea pînă la Biserica Silvestru din capul străzii. Perele erau mari, noi eram mici.

Ce să zic. Ar fi și n-ar mai fi nimic de spus. Vorbim.

Ehee, este cu totul altceva să faci pantofi noi și cu totul altceva să repari. Cizmarul ori e artist, ori e un simplu cîrpaci. Meseriași adevărați nu știi cîți au fost, dar au rămas foarte puțini. Te rog să mă crezi. Dacă ar mai fi vreo două duzini, ce știu eu. Cîrpaci se mai găsesc. S-au schimbat vremurile. Dar trebuie să ai și nițică viziune, așa, inspirație, cînd vrei să faci ceva bun și frumos. Rezistent. Chestii care să țină, nu treabă de mîntuială. Mă înțelegi. Acum, deh, nu mai știe nimeni de treburile astea. Să simți o piele moale în mână și să o întinzi pe calapod! Sau o gleznă de femeie, cînd voiai să iei măsura și trăgeai conturul la laba piciorului, ce finețe are și natura asta umană. De comandă se face din ce

Proză scurtă

NR. 45 (214) - IANUARIE 2025

În ce mai puțin. Totul e de gata, la serie. Mică mare, dar de serie. Mie mi-a plăcut să fac unicate. N-am avut parte. Am lucrat puțin, apoi războaiele, la cooperativă am stat puțin, doar când am ieșit din pușcărie. M-au scuturat de cocoși. Și acolo am avut de lucru. Cizmar, cizmar, dar mi-a plăcut să citesc. Calapod, ce cuvânt, cine mai știe azi de calapod. Sau de pingele, flecuri, blachiuri. Cuie de de lemn, era un ciocan special pentru ele. Ehee, despre cizmari nu se mai vorbește. Nu mai pomenește nimeni de ei. Era o meserie ca lumea, nu de ici de colo, pentru oricine. Acum apeși pe buton sau coși cu mașina. Treaba făcută cu mâna este cu totul altceva, da, nu se mai ocupă nimeni de treburi din astea. De scris despre ei, ce să mai vorbim, te apucă plînsul. Nu interesează pe nimeni un astfel de subiect. Aproape că nici nu mai există. Ce vremuri cînd oamenii ăștia erau prețuiți cum se cuvine. Meseria, brățară de aur, ehe, fum deja. Amintiri. Acum e bine să ai tupeu. Să fii înfipt, obraznic, mincinos și, cel mai util, să n-ai caracter. Să nu ții la nimeni și la nimic. O sa-ți meargă bine. Cu meseria însă e altceva. Trebuie să iubești ceea ce faci, să simți că pui o părticică din tine acolo. În ce faci cu mâna. Nu merge doar cu capul. Cere osteneală multă, nu doar imaginație. Că oi fi tu croi-

tor, bucătar sau cizmar. O încălțare bună, frumoasă și comodă face fericit pe oricine. Cui nu-i place să simtă picioarele că se odihnesc când merge sau că zboară când ar fi să danseze. Ce visuri frumoase, nu? Dar eu așa cred, o lume fără cizmari este mai săracă, ce mai. Meseriași. Meseriași adevărați. Să repare un toc, să pună un flec sau să schimbe talpa tocită. Era o artă, nu glumă. Tot ce faci cu mâna este o artă. Că e să gătești sau să coși, să dai la rindea sau cu coasa. Nu punem la socoteală pe cei care doar fac mare caz de lucrurile astea grave.

Mi-a adus ieri unul o revistă cu un articol despre un tip care face pantofi. Să mor io dacă am auzit de el vreo vorbă bună. L-am întrebat și pe nenea Tudose, îi mai bătrîn decât mine, a apucat și pe Teodorescu, și pe Guban și pe Mociornița.

Manolo.

Hm. Poate o fi vreunul venit din Basarabia cu nume din astea rusești.

Nimic, nu știe nimic de el.

S-a schimbat lumea.

Noi ce mai căutăm, nu știu.

Luptă de cocoși în Bali

Traduceri, Translații, Personaje

NR. 45 (214) - IANUARIE 2025

Franța, de la pastoral la horn alpin

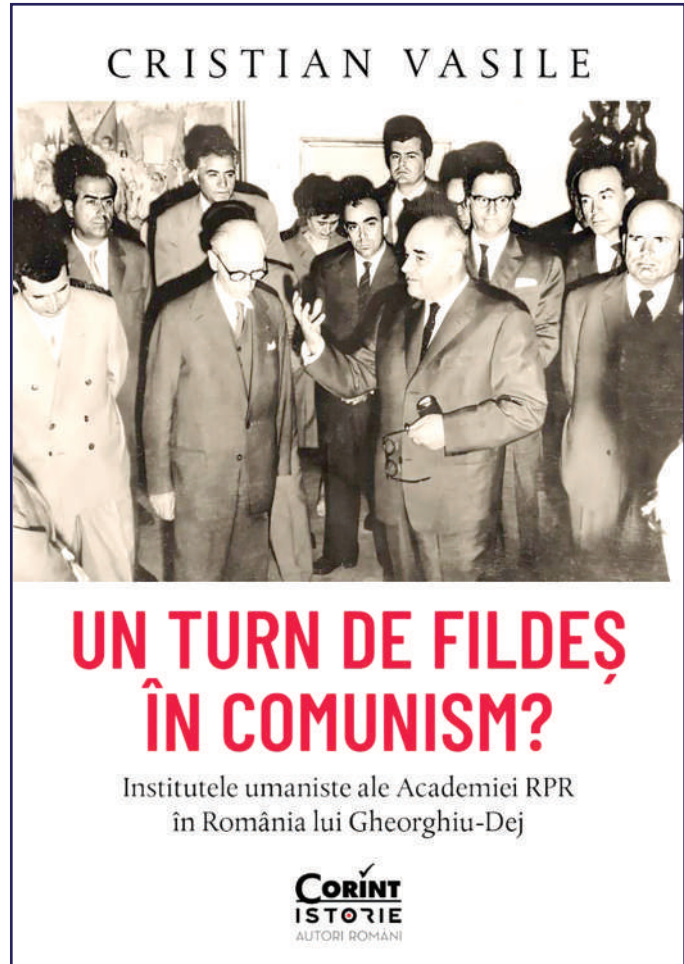
DESPRE TURNUL DE FILDEȘ AL CERCETĂRII

Dorin Stănescu

Cristian Vasile, *Un turn de fildeș în comunism? Institutele umaniste ale Academiei R.P.R. în România lui Gheorghiu-Dej*, Editura Corint, București, 2024, 448 p.

Studiul regimului comunist sub toate fețele și în toate ipostazele sale și comunicarea rezultatelor cercetării către publicul larg se dovedesc a fi și astăzi necesități stringente în contextul în care „barometrul nostalgiei comuniste”, ca să cităm o inițiativă a Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului și a Memoriei Exilului (IICCMER), indică o tendință tot mai mare de mitizare și idealizare a comunismului, făcând uitate crimele și chinurile la care poporul român a fost supus vreme de aproape o jumătate de secol. Pe acest fundal al realităților contemporane, Editura Corint a publicat la finalul anului 2024 în cadrul colecției Istorie o excelentă lucrare intitulată *Un turn de fildeș în comunism? Institutele umaniste ale Academiei R.P.R. în România lui Gheorghiu-Dej*. Cartea pe care o semnalăm cititorilor noștri a apărut cu sprijinul IICCMER și, după cum mărturisește autorul, la îndemnul Președintelui Executiv al IICCMER, prof. univ. dr. Daniel Șandru și al Directorului Executiv al IICCMER, Dan-Mihai Țălnaru. Alături de *Intellectualii lui Ceaușescu și Academia de Științe Sociale și Politice* (Editura Litera, 2021) publicată de un alt istoric reputat – Cosmin Popa, lucrarea lui Cristian Vasile vine și oferă, după cum vom vedea în rândurile următoare, o analiză a epocii Gheorghe Gheorghiu-Dej, a Academiei RPR și a institutelor umaniste, și încheie pe undeva un capitol important al acestui domeniu.

Un turn de fildeș în comunism? Institutele umaniste ale Academiei R.P.R. în România lui Gheorghiu-Dej îl are ca autor pe Cristian Vasile (n.1976), unul dintre cei mai buni și avizați cercetători ai istoriei perioadei comuniste. Cristian Vasile este cercetător științific, dr. habil., în cadrul Institutului de Istorie „N. Iorga”, și membru corespondent al Academiei Austriece de Științe (ÖAW). A fost secretar științific al Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România (CPADCR), coeditor al Raportului

Final al CPADCR (2007). A fost director științific al IICCMER (2011–2012). El este și autor al mai multor volume dintre care consemnăm: *Între Vatican și Kremlin. Biserica Greco-Catolică în timpul regimului comunist* (2003; ed. a II-a, 2023); *Biserica Ortodoxă Română în primul deceniu comunist* (2005); *Perfectul acrobat. Leonte Răutu, măștile răului* (în colaborare cu Vladimir Tismăneanu, 2008); *Literatura și artele în România comunistă, 1948–1953* (2010).

Pe parcursul a 448 de pagini, inclusiv câteva pagini cu ilustrații, sunt analizate institutele de științe umaniste ale Academiei: Institutul de Istorie (am inclus aici și Institutele de Arheologie, Studii Sud-Est Europene -n.n.), Institutul de Filosofie, Institutul de Lingvistică, Institutul de Istorie Literară și Folclor, Institutul de Istoria Artei, Institutul de Cercetări Economice, Institutul de Cercetări Juridice, Institutul de Psihologie. Analiza acestora se desfășoară din punct de vedere cronologic în intervalul cuprins între anii

Istorie

NR. 45 (214) - IANUARIE 2025

1944 - 1965, autorul surprinzând tranziția spre dictatura comunistă, șocurile „obsedantului deceniu”, modul în care pătura elitistă a cercetării din România își consumă orgoliile și energiile împărțită în tabere, dar și compromisurile cu puterea ale intelectualilor încadrați în aceste institute. Institutele de mai sus și analiza activității lor reprezintă structura centrală a lucrării, dar se cuvine să amintim și alte trei elemente însemnate în economia lucrării: o introducere urmată de o solidă trecere în revistă și privire critică a prevederilor legislației epocii privind domeniul cercetării științifice, iar ultimul element este acela al concluziilor (*Câteva remarci de final*).

În cuprinsul introducerii, Cristian Vasile vine cu o serie de precizări privind sursele, stadiul cercetării în domeniu, și justifică demersul cercetării sale, arătând necesitatea investigării istoriei institutelor științifice din ramura umanistică. Numeroase dosare din arhivele CNSAS, ANIC, Arhivele Academiei Române, volume de documente publicate, periodice întregesc documentarea solidă cu care un cercetător de anvergura lui Cristian Vasile ne-a obișnuit în lucrările sale. Autorul urmărește maniera în care, în vremea dictaturii, intelectualii au reușit sau nu să se izoleze și chiar refugieze într-un turn de fildeș pentru a scăpa de constrângerile ideologiei partidului: „Volumul nu s-a dorit a fi doar o colecție de studii care privesc separat institutele umaniste de cercetare ale Academiei (cu ramificațiile lor instituționale ulterioare lui 1948), ci și o lucrare despre cercetarea socioumană în sine, privită atât ca parte a unui sistem academic ideologizat, cât și în relație cu puterea politică...” Cristian Vasile mărturisește cu onestitate și vulnerabilitățile lucrării sale - anume axarea în principal pe istoriile institutelor Academiei Române din București, în vreme ce din cauza deficitului de surse istorice, timp, institutele/filialele din provincie au fost mai puțin investigate.

Am ales, din rațiuni de spațiu, să nu prezentăm fiecare capitol al lucrării lui Cristian Vasile, ci să ne axăm pe unele dintre concluziile pe care autorul le propune, dar se cuvine să trezim curiozitatea potențialilor cititori ai cărții, afirmând că pe parcursul paginilor vor întâlni nume, orgolii, polemici, marginalizări, reabilitări, toate legate de prezența în aceste institute a unor personalități ale timpului, dintre care enumerăm în ordine alfabetică pe: Barbu Brezianu, George Călinescu, Miron Constantinescu, Iorgu Iordan, Traian Herseni, D. Macrea, Andrei Oțetea, Dinu Pillat, Mihai Roller, Mihai Ralea, H.H.Stahl, Bellu Zilber.

Toate aceste nume sunt prezente adeseori și în dosarele Securității, instituție care este preocupată discret de carto-

grafierea acestor institute și care urmărește, dar nu intervine, atunci când personalități ale noului regim integrează discret nume indezirabile prin trecutul lor din perioada ante 1944. Întâlnim prezentate cazul lui Barbu Brezianu, arestat în 1949 pentru atitudini nedemocratice, deținut și „lucrător” la Canal, eliberat în 1953 și apoi angajat în cadrul Institutului de Artă prin intermediul influenței pictorului Jean Al. Steriadi, dar și cazul sociologului Traian Herseni. Membru al școlii sociologice a lui Gusti, dar și ideolog legionar, Herseni a trecut prin pușcăriile comuniste, apoi a fost eliberat în 1955 și grație legăturilor cu Mihai Ralea este reabilitat.

„În mod clar, ne spune Cristian Vasile, cercetarea umanistă, prin institutele și centrele sale academice, nu putea pur și simplu să devină un refugiu similar „turnului de fildeș”, nici măcar în cele mai favorabile momente de relaxare ideologică intervenite după moartea lui Stalin (1953)... sau spre mijlocul anilor 1960. Aceasta din motive structurale izvorâte din natura totalitară a organizării sistemului politic îndatorat modelului sovietic stalinist.” De fapt, aceste retrageri erau denunțate, în ele se aflau germenii decadenței burgheze și cei ai opoziției față de regim. În rândurile de mai sus am consemnat personalități ale timpului care în mod clar s-au bucurat de favorurile regimului prin disponibilitatea lor pentru compromis cu noua putere, însă chiar dacă nu insistă asupra cercetătorului de rând, de regulă tânăr merituos, autorul face și o analiză a condiției cercetătorului care se află mereu într-o stare de dependență de directorul institutului. Aflat la început de drum, fără alternative precum predarea la universitate, acesta este exploatat copios și utilizat pentru interesele și orgoliile șefului direct, care uneori, îl poate și proteja, fiind un paratrăznet util unui tânăr.

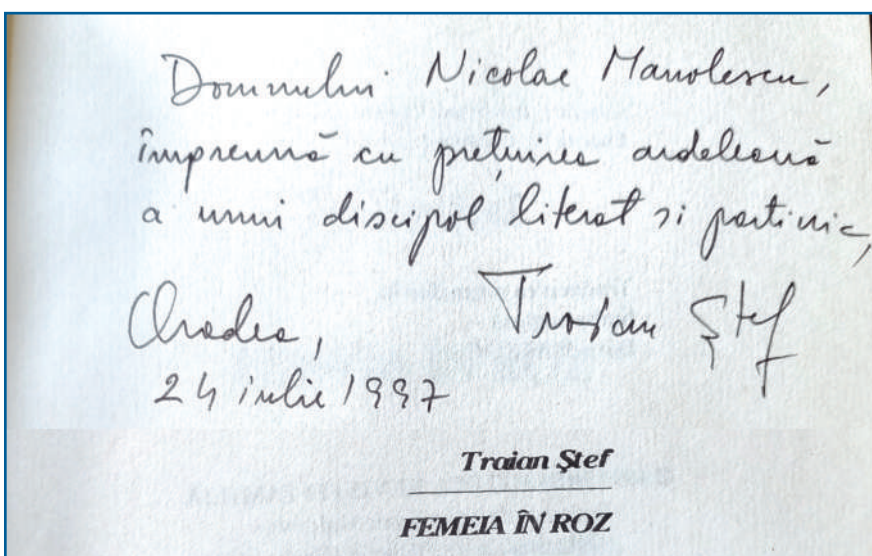
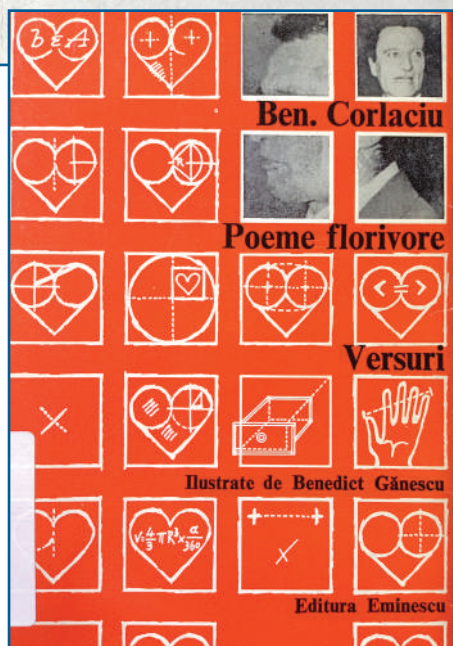
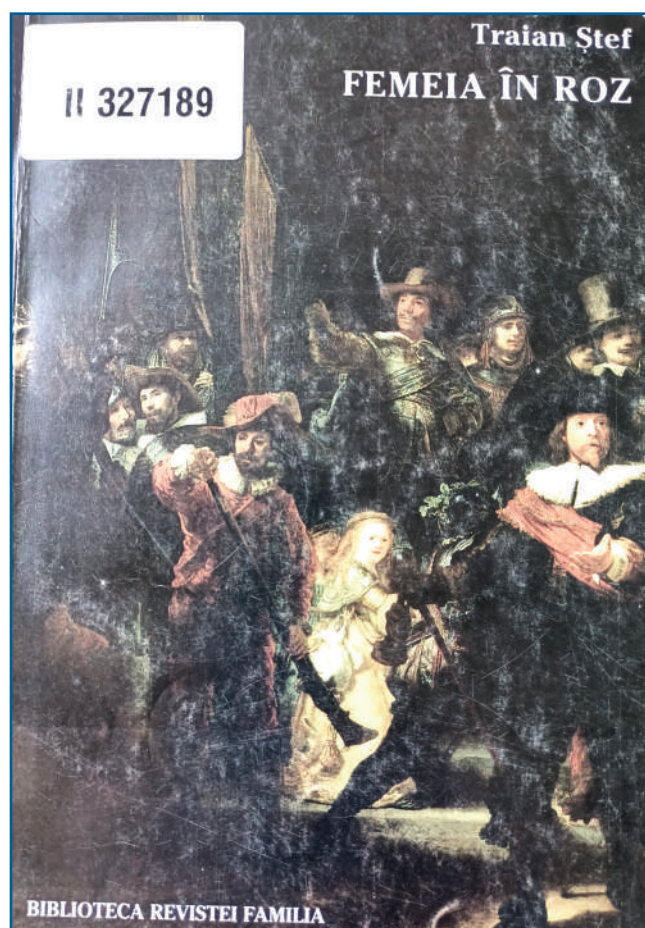
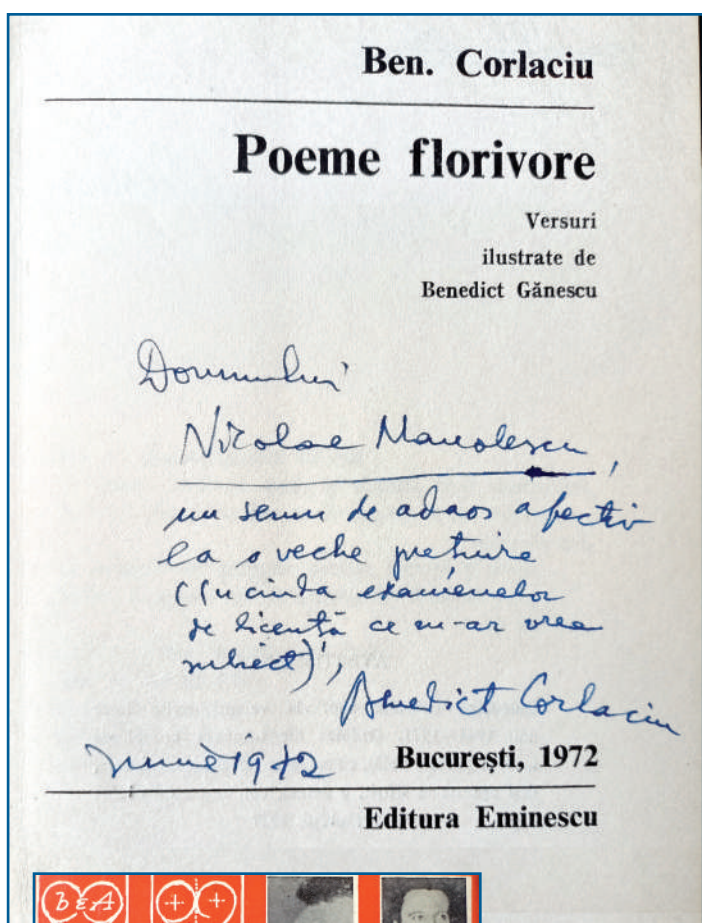
Încheiem aici cronică noastră, recomandând călduros cititorilor lucrarea istoricului și cercetătorului Cristian Vasile și conchidem următoarele, prin vocea profesorului Ioan Stanomir ale cărui rânduri le cităm: „Cartea lui Cristian Vasile este o nouă contribuție la un dosar esențial al istoriei intelectuale sub comunism. În centrul acestei investigații solide, întemeiate pe un vast material de arhivă, se află relația dintre cercetarea umanistă și comanda de partid. Precis, sobru, memorabil, scrisul lui Cristian Vasile luminează epoca dejistă și trasează un portret de familie al elitei intelectuale asociate regimului de democrație populară. Lectura ei devine o poartă de intrare spre acest trecut de colaborare și complicitate.”

Nicolae Manolescu - autografe primite

NR. 45 (214) - IANUARIE 2025

Din autografele de la Biblioteca Central Universitară (BCU București), din donația Nicolae Manolescu, prezentăm dedicația lui Ben Corlaci, scriitor afirmat în rândurile „generației pierdute” din preajma celui de-Al Doilea Război, cu perioade de reclusiuni postbelice, și a poetului Traian Ștef, în anii 1990 deopotrivă conducător al filialei Bihor a Partidului Alianței Civice (PAC), partidul care l-a susținut la scrutinul din 1996 pe liderul său, Nicolae Manolescu, pentru funcția de președinte al României.

Traduceri, Translații, Personaje

NR. 45 (214) - IANUARIE 2025

Trecerea timpului în Myanmar

Despre inteligența artificială în viziunea profesorului Arunkumar Santhalingam

Diana Rînciog

Despre inteligența artificială se vorbește mult în ultima vreme, așa că publicul francofon din Ploiești a salutat cu interes conferințele Domnului Arunkumar Santhalingam, profesor din India, director al Institutului Internațional Francofon de cercetare și formare în inteligența artificială, neuropedagogie și didactică. Au fost evenimente deosebite la Alianța Franceză din Ploiești (sediul HUB ZBOR, în data de 30 noiembrie 2024), tratând teme precum stimularea producției scrise și orale în timpul orelor de franceză cu Inteligența artificială (IA), respectiv simplificarea evaluării prin intermediul IA, subiectul ales pentru conferința din 3 decembrie 2024, prezentată studenților și cadrelor didactice de la Universitatea Petrol-Gaze din Ploiești. Așadar, teme de un real interes pentru profesorii de limba franceză din învățământul preuniversitar și universitar prahovean, la inițiativa Alianței Franceze din Ploiești, respectiv a Doamnei Director al acestei instituții emblematică, conferențiar doctor Steluța Coculescu. Salutăm, de asemenea, prezența Domnului Rector al Universității ploieștene, conferențiar doctor inginer Alin Diniță, acesta având o mare deschidere spre tot ce e nou și benefic învățământului prahovean. Profesorul Santhalingam a mai vorbit elevilor și profesorilor de la Școala Gimnazială Măgurele, oferind celor din mediul rural noi perspective de lucru la orele de limba franceză, dar și profesorilor și studenților de la Universitatea Politehnică București, toate aceste patru conferințe demonstrând utilitatea tehnologiei IA în contextul actual, privitor la învățarea cu mijloace moderne a limbilor străine.

Atelierul propus la Universitatea Petrol-Gaze din Ploiești a avut câteva etape teoretice și practice, iar studenta Alexia Isvoranu din anul al doilea, secția Engleză-Franceză, a făcut munca de traducere pentru cei din public care nu erau francofoni, dar veniseră să afle notăți legate de inteligența artificială (IA), un subiect atât de actual și provocator. Obiectivul a fost de a prezenta instrumentele IA pentru a facilita evaluarea și crearea unor fișe de date, cu scopul de a optimiza monitorizarea progresului și analiza predictivă. De asemenea, depistarea erorilor frecvente este un deziderat menit să ajute în structurarea evaluării formative.

Una dintre ideile de bază, o premisă a acestei metode

de lucru, este realizarea unei adevărate biografii a limbajului elevului/studentului, precum și administrarea unui test diagnostic pentru a identifica sursa erorilor, iar ulterior efectuarea unui studiu privind frecvența acestor greșeli. Evaluarea este o întâlnire umană, a afirmat Arunkumar Santhalingam, ea se face prin proiecte, sarcini și producții scrise. A folosi inteligența artificială pentru a evalua are marele avantaj de a corecta în timp real! În plus, pentru cadrul didactic, IA reprezintă un instrument foarte valoros, putând evalua nivelul unui text conform Cadrului European de Referință pentru Limbi. Sigur că nu este un instrument de lucru infailibil, IA neputând, de pildă, să cuantifice gradul de creativitate al unui text, mai ales dacă acesta este unul literar.

IA predictivă oferă și posibilitatea de a îi orienta pe cursanți spre o carieră profesională în funcție de abilitățile detectate, observând expresiile faciale, gradul de interes pentru o problematică, dând ocazia unei pregătiri suplimentare, cu exerciții personalizate. De asemenea, simulările sofisticate pot adapta vocabularul nivelului elevilor și studenților, precum și competențelor acestora. Căutarea umană încearcă să ajungă la esența lucrurilor, iar IA reprezintă un sprijin solid în acest demers, fără îndoială.

Prin urmare, IA ne ajută în stabilirea câtorva trasee de

Repere francofone

NR. 45 (214) - IANUARIE 2025

lucru, precum previziunea rezultatelor (adică probabilitatea de a reuși în dobândirea unei competențe specifice, de exemplu îmbunătățirea competenței de redactare), sugestii personalizate (activități pentru a acoperi unele lacune, de pildă exerciții cu perfectul compus), alertă privind stagnarea (identificarea unei lipse a progresului într-un anumit domeniu, cum ar fi vocabularul), schițarea unui plan de progres (generarea unui astfel de plan este menită să se atingă un nivel superior, pornind de la o bază de date).

De asemenea, IA poate analiza interacțiunile dintre elevi sau studenți, modul în care ei dau răspunsuri prompte sau ezitante pe diferite forumuri online ori în cadrul unor sesiuni de chat, în acest fel evaluându-se fluiditatea, ușurința cu care se folosește limba străină. Prin intermediul IA se pot identifica punctele forte din punct de vedere cognitiv sau eventualele blocaje, obstacole, dar și frecvența cu care se consultă resursele de învățare. Se elaborează fișe de evaluare pe diferite criterii, cu rubrici țintind competențele urmărite (gramatică, vocabular, redactare). Criteriile de evaluare sunt și ele foarte fine, pentru a cuantifica în detaliu competențele dobândite. Comentariile integrate în aceste fișe, precum și posibilitatea de autoevaluare din partea cursanților, întregesc tabloul acestor deziderate de apreciere a performanțelor atinse în procesul de învățare. O metaforă, utilizată inspirat de către profesorul Arunkumar Santhalingam, a fost cea a unui șef în bucătărie care utilizează cu măiestrie ingredientele (datele primare) cu algoritmul inteligenței artificiale, folosind mixerul (machine learning).

Vizita profesorului Arunkumar Santhalingam se înscrie

într-un proiect finanțat de Consiliul Județean Prahova, în parteneriat cu Instituția Prefectului – „Prahova investește în tineri” -, ceea ce semnifică implicarea tinerilor în societatea contemporană, deschisă spre viitor: “Creativitate, Curaj, Colaborare!” Acest slogan are o semnificație deosebită: Creativitate - educația pentru noile tehnologii; Curaj - educația antreprenorială: SAVOIR FAIRE; Colaborare - educația asociativă: FAIRE ENSEMBLE. Precizăm că partenerii proiectului sunt: Universitatea Petrol-Gaze din Ploiești, Biblioteca Județeană Nicolae Iorga, Muzeul Județean de Științele Naturii, Asociația Eurospirit, Fundația Județeană pentru Tineret, Asociația Tinerii Voluntari Valea Călugărească și școli din județul Prahova.

Mai evocăm, în final, manifestările care au jalonat agenda proiectului: Simpozionul *Educația antreprenorială* în colaborare cu Facultatea de Științe Economice, UPG Ploiești (250 de participanți); Ateliere de voluntariat, în colaborare cu Asociația Tinerii voluntari Prahova (30 de elevi); *Lire en Fête*, eveniment organizat de peste 30 ani de către Alianța Franceză din Ploiești, cu un record de participare în 2024: 1700 de elevi înscriși, 130 de profesori de limba franceză, din 86 de școli care au semnat parteneriat cu Alianța Franceză Ploiești. Cele 1800 de diplome ale participanților la *Lire en Fête* vor fi înmânate în cadrul unui eveniment organizat la începutul anului 2025 și vor purta semnăturile instituțiilor partenerne în proiect: Alianța Franceză din Ploiești, Președintele Consiliului Județean Prahova, Prefectul Județului Prahova, Directorul Bibliotecii Județene Nicolae Iorga, Directorul Muzeului Județean de Științele Naturii. Tuturor felicitări și urări de succes în continuare!

„Haimanalele Literare” se prezintă

Vlad Mușat

Nu mă cunosc atât de bine, dar pentru că-mi sunt cel mai bun prieten îmi permit să scriu câte ceva. Sunt fericit că m-am jucat toată copilăria fotbal pe maidan, în miros de iarbă proaspăt cosită, că m-am jucat de-a v-ați ascunselea până târziu, că mi-am dorit mereu să fiu un supererou, fie că era Batman, Superman, Spider-Man, Wolverine etc. Și da, poate că e o legătură între dorința asta și faptul că îmi place să scriu, poate că n-am renunțat să schimb lumea. Aș fi vrut să încep textul cu descrierea locului în care scriu, cu scrumiera plină și cu paharul pe jumătate gol (sau plin), dar nu beau și nu fumez. Îi apreciez pe depravați, le apreciez curajul, dar eu am ales calea ușoară: să visez până când realitatea devine suportabilă. Scriu poezie de când eram mic, iar primele încercări i se datorează fratelui meu, pentru că el era pasionat, iar eu, bineînțeles, îl imitam. Cred că perioada în care am copilărit, anii '90, plus locul, Băicoi, au contat în definirea mea ca adult căruia încă îi place să se joace. Atenție, nu spun poet sau scriitor, mi se pare o etichetă prea mare, spun adult căruia încă îi place să se joace, pentru că pofta de cunoaștere și modul în care vezi lumea sunt esențiale în trusa cu unelte a omului creativ. Anii de tranziție au fost presărați cu desene animate cu supereroi, filme de acțiune cu Van Damme, Stallone, Arnold Schwarzenegger, Chuck Norris etc., cu wrestling, pokemoni, gume Turbo, cornuri Chipicao și figurine de plastic ale idolilor, cu MTV și acestea sunt doar câteva dintre lucrurile pe care mi le amintesc și care au modelat omul ce am devenit. Uneori evadez în perioada respectivă și automat se activează Vlad-cel-Creativ, un personaj care gândește și acționează diferit față de Vlad. Revenind la poezie, trebuie să subliniez ceva important: nu am scris poezie până nu am citit destulă poezie! E un strigăt, e un mod de a vă atrage atenția, poate există poeți la început de drum care cred că scriu bine doar pentru că au fost laudați de profesori și rude. NU! Vei fi în stare să scrii un vers bun doar după ce ai citit enorm și, neapărat, după ce te-ai conectat la poezia contemporană. Unii vor spune că ei nu înțeleg modul în care se scrie acum, că e vulgaritate, că se exagerează, plus multe alte scuze, adevărul e că este musai să-ți dai resetare din fabrică, mai ales dacă ai trudit până acum avându-i repere doar pe Eminescu, Arghezi, Nichita Stănescu. Nu mă înțelegeți greșit, ei sunt esențiali, sunt

parte din fundație, doar că niciodată nu se termină finalizarea construcției, multe alte cărămizi trebuie puse și autorii contemporani n-au cum să lipsească.

Sciam prost, sciam execrabil, totuși eram curios și așa am descoperit poeți care mi-au devenit modele (câteva exemple: Ion Stratan, Mariana Marin, Nora Iuga, Virgil Mazilescu, Cezar Ivănescu, Adrian Alui Gheorghe, Matei Vișniec, Angela Marinescu, și lista e lungă). Încet-încet, am început să scriu acceptabil, vocea interioară a început să se facă auzită și așa am gustat din plăcerea publicării poeziilor în reviste consacrate. M-am simțit dumnezeu, credeam că poezia începe și se termină cu mine, credeam că pot scrie orice, oricând. Firește, lucrurile nu au stat așa

Haimanale literare

NR. 45 (214) - IANUARIE 2025

și au urmat perioade în care scrisul a scârțâit, iar creativitatea a fost sub nivelul mării. În tot acest timp, am fost în prima linie a grafomanilor în Cenaclul online „Qpoem”, un proiect drag mie, inițiat de domnul Călin Vlasie. Scriam compulsiv, bulimic, și doar critica constructivă a doi oameni, Hristina Doroftei și Mihók Tamás, a făcut ca eu să evoluez. Pierdusem frâiele, eram la bordul unui bolid și n-aveam carnet de conducere, deci gata oricând să pierd totul, doar că uneori lucrurile se limpezesc, și am reușit în cele din urmă, să mă echilibrez, grație și celor doi îngeri păzitori ai mei: Charles Bukowski și Leonard Cohen.

Ne apropiem de momentul debutului, momentul în care am intrat pe ușa din față a poeziei. Trecut de 30 de ani, după o muncă de 4 ani, mi-am trimis (oarecum neîncrezător) poemele și am câștigat Concursul de debut „Costache Conachi”, care mi-a permis ca în anul 2020 să public la Editura Junimea volumul *La inaugurarea cimitirului de elefanți*. Atunci când ești pe val, trebuie să-ți menții echilibrul, așa am ajuns în multe locuri datorită poeziei și mi-am făcut prieteni pe viață din rândul celor care-mi împărtășesc pasiunea. Am fost la Oradea, în cadrul Festivalului „Poezia în Cetate”, la invitația lui Mihók Tamás. Am participat și am citit la ediția 202 a Institutului Blecher, apoi totul a venit de la sine.

Cartea de debut a fost bine primită, și voi reda cuvintele bine țintite ale celui care mi-a fost mentor, Mihók Tamás (textul de pe coperta a patra): „*La inaugurarea cimitirului de elefanți* este, așa cum parțial lasă de înțeles și titlul, o radiografie evenimentială cu bătaie escatologică. Șarjând semnele unui postumanism pe cât de amenințător, pe atât de redemptoriu, Vlad Mușat pare să se

simtă bine în menghina dintre erudiție și sacralitate. Ba chiar mai mult de atât: pentru a ne induce în eroare complet, persona delegată de poet pozează, șugubăț și (auto) critic, în damnatul unor metodologii contradictorii. De fapt, în această carte totul este așezat după principiul superpoziției. În timp ce solemnitatea asertivității camuflează în pauzele de respiro vulnerabilități asumate, nihilismul de suprafață este alimentat de vitalitatea celui ce crede în zăloagele faptelor bune. Iată de ce organul de simț transcendental al poetului supurează și jubilează concomitent. Profet chinuit de melancoliei revanșarde, Vlad Mușat își face intrarea în poezia autohtonă în chip hibrid, de Wolverine cu flagelul la purtător, gata să-și plesnească spinarea pentru orice cauză, știind că vindecarea – odată ce gestul traumatic a fost transfigurat – e iminentă. Căci, la o adică, „versurile/ pot vindeca orice boală autoimună”.

Am știut că, dacă în cartea de debut am putut să mai calc strâmb, în a doua trebuia să fiu ca un funambul profesionist. Așa cum îi șade bine unui om care dorește să rămână creativ, poezii la sertar aveam, doar că îmi doream să merg într-o cu totul altă direcție, să fie clar pentru toată lumea că am căpătat ceva experiență. Bineînțeles, n-au lipsit lecturile, n-au lipsit notițele și, așa cum a rămas până în zilele noastre, bucuria de a descoperi poezia. Am considerat mereu că eșecul este cel mai bun mentor, mi-am permis mereu să experimentez, să încerc, chiar dacă am fost băgat în malaxor și n-a mai rămas nimic din mine. Am cochetat cu proza, dar n-am reușit să ies la lumină, am dat greș *big time* și, deși aveam coada între picioare, am știut că trebuie să rămân lucid și că tot cărțile sunt cele care îmi

Haimanale literare

NR. 45 (214) - IANUARIE 2025

vor arăta calea. L-am descoperit pe Haruki Murakami și m-am îndrăgostit la prima lectură! Ce bine se împletesc frazele, lumile și stările, de parcă avem de-a face cu un magician ce scoate iepuri încontinuu din pălărie, deși n-are pălărie. Cum să scriu proză? Întrebarea asta m-a frământat și am tot încercat, am tot încercat... prea puține realizări. Dar, într-o zi, BANG! BIG BANG!, am dat de grupul *Ficțiuni Reale*, creat de Florin Piersic Jr. Am început să scriu proze ultracurte, fiecare având între 480 și 520 de caractere, și am știut că acolo mă voi simți ca pește în apă (ulterior, am devenit admin, ocazie cu care vă invit să vizitați grupul). Desigur, scriam la al doilea volum de poezie și uneori călătoream, fiind invitat la diverse evenimente. De menționat că am încercat mereu să am o oarecare vizibilitate în cercul acesta, așa că am participat online la Maratonul de poezie și la Festivalul „Ștefan Augustin Doinaș”. Nu în ultimul rând, la Clubul de lectură „Noise Poetry”, organizat la Buzău de poetul Marian Mihai.

Anul 2022 vine cu multe realizări, cu evenimente la care sunt onorat să fiu invitat, cum ar fi evenimentul „Poeti în dialog” la Ipotești, alături de Vlad Sibechi, unde le-am vorbit elevilor despre poezie și despre cum să-și urmeze visurile. Marcel Vișa, de asemenea, m-a invitat să citesc câteva poeme în cadrul Festivalului „Stand-up Poetry”, la Alba-Iulia, un loc unde m-am simțit extraordinar în compania prietenilor.

Volumul de poezie *O lume-ntreagă în picioarele goale* a apărut la Editura Junimea în 2022. M-am bucurat enorm de faptul că a fost bine primită de cititori. Las aici textul scris de Șerban Axinte, redactorul cărții, pentru coperta a patra: „Vlad Mușat știe să-și deconstruiască platitudinile, pe care, în primă instanță, le afișează cu nonșalanța celui ce are un As în mânecă. De multe ori poemele sale par strategii de camuflare a esenței în învelișuri rudimentare. Dar gravitatea irumpe din subsidiar. De altfel, un posibil înțeles al titlului cărții de față derivă tocmai din precaritatea condiției umane mărturisite direct. *O lume-ntreagă în picioarele goale* este un prag de trecere spre un plan general oarecum ambiguu ce se manifestă concomitent ca o sentință. Una la care este totuși periculos să ne gândim prea mult.”

Pot spune că 2022 a fost un an rodnic, mai ales că pe 23 martie, alături de bunul prieten, scriitorul și artistul plastic Marian Neguțu, am lansat proiectul *Haimanale Literare*, un loc unde literatura se împletește cu umorul. Am promovat tineri talentați, am rupt norma cu meme haioase, i-am adus la Ploiești să ne citească, în cadrul Întâlnirilor „Haimanale Literare”, pe cei mai talentați scriitori și, bineînțeles, nu în ultimul rând, am semnat un parteneriat cu Muzeul Memorial „Nichita Stănescu”, pentru realizarea unui podcast. Uitați-vă pe YouTube la episoadele publicate și vă promit că nu veți regreta.

Pe lângă două antologii, anul 2022 mi-a adus o altă bucurie, mi-au fost selectate poeme pentru spectacolul de teatru de poezie „Marilena lui Marin sau în zadar ziua victoriei”, concept dramatic realizat de Remus Octavian Câmpean, căruia îi mulțumesc încă o dată și pentru invitația din anul 2023, când am participat cu poezii în cadrul Festivalului „Rocada Artelor”, la Cluj.

Pentru că povestea mea mai are puțin și ajunge în prezent, e bine de știut că încă mă chinui să scriu proză și o invidiez pe cealaltă haimana literară, Marian Neguțu, că îi iese atât de bine și firesc.

Vedeți voi, când ești pasionat și vrei cu adevărat să publici și te implici, n-are cum să nu-ți iasă! Înainte de a da vestea anului 2024 pentru mine, trebuie să menționez neapărat lectura pe care am avut-o alături de Marian Neguțu (echipa completă *Haimanale Literare*) la Oradea, la invitația lui Mihók Tamás, în cadrul Pragului Vaida (Mulțumim!).

Și acum, marele anunț: *Povești de citit în gară* – cartea cu proze ultracurte plantate pe *Ficțiuni Reale* și coapte pe *LiterNet*, culese și publicate de Editura Junimea. Le mulțumesc tuturor celor din editură pentru ajutor și implicare! Mulțumesc, Alina Neculachi, pentru corectură și susținere! Mulțumesc, Marian Neguțu pentru minunatul desen de pe copertă (apropo, tot Marian a realizat și desenul de pe coperta cărții *O lume-ntreagă în picioarele goale*)!

Nu pot să nu împărtășesc cu voi și cuvintele cu miez ale lui Răzvan Penescu: „O serie de «Ficțiuni Reale» ce se construiesc atât în capul scriitorului, cât și în cel al cititorului. Un mic bulgăre de 500 de caractere e lansat la vale de Vlad Mușat prin fiecare poveste, și acesta declanșează (dacă găsește terenul potrivit) o avalanșă de dimensiuni fabuloase. E nevoie doar de o minte pregătită să prindă sugestii, să le descifreze, să le ducă mai departe. E o carte care se poate citi de sute de ori, în sute de feluri diferite. O carte ce spune lucruri complexe fără să bată câmpii. O carte ce păstrează mintea vie. O carte pentru cei ce au chef să se amuze, întristeze, îngrozească, inspire, îndrăgostească de multe ori, una după alta, într-o alternanță rapidă de stări”, respectiv ale lui Florin Piersic Jr.: „Anul de grație 2090. Tot conținutul literar al grupului «Ficțiuni Reale» a fost șters din memoria fostei aplicații Facebook. Singurul supraviețuitor al grupului (un oarecare Vlad Mușat) a reușit să salveze toate poveștile pe un stick vintage. Un folder de 15 MB. După doar câteva zile, Vlad a murit. În 2091, unul dintre nepoții lui a găsit stickul și l-a aruncat la gunoi. Ulterior, stickul a fost reciclat, iar din materialul obținut a fost fabricat un buton de START al unei nave spațiale.”

Dacă v-a plăcut ce am scris despre mine, căutați-mă în librării și nu uitați să urmăriți tot ce facem ca *Haimanale Literare*.

Haimanale literare

NR. 45 (214) - IANUARIE 2025

„Haimanale Literare” – Marian Neguțu și Vlad Mușat

Marian Neguțu

Salut, haimanaua Marian Neguțu aici! Cu ce să încep? Orice scriitor își pune această întrebare, în fața paginii albe. Deseori, finalul e mai aproape decât începutul. Ideea plutește în aer, dar încă e departe de textul final, asemenea unei galaxii în care se formează o nouă planetă. Cred că această comparație se potrivește și scriitorului. El însuși este o sumă de particule care plutesc haotic, din care se desprind galaxii aparent ordonate. În universul meu, literatura este particula elementară. Simt că a fost mereu cu mine, dar nu o să povestesc cum am început să citesc și să scriu. În fond, multe dintre experiențele care m-au marcat prin poeticitatea lor, prin acel „dincolo” care îți face poftă să crezi, au fost din viața reală, din artă, din filme.

Să facem un pas mare pe planeta adolescenței. Pe vârluri, în picioare, am început să scriu mai des, la încurajarea doamnei profesoare de limba română Gabriela Teodorescu, care a fost și profesoara lui Ion Stratan și, datorită căreia, printr-o minune a existenței mele, l-am cunoscut pe marele poet. Stratan a fost singurul poet în fața căruia am avut revelația geniului. Un „Bravo! Foarte frumos, să scrii, să scrii!” pe care mi l-a zis zâmbind după ce am citit un poem, într-o primăvară, a fost pentru mine o sursă de motivație pentru multe zile în care am fost aproape să

renunț la poezie.

De la debutul publicistic, în liceu, și până la publicarea volumului de debut, am trecut prin numeroase publicații, antologii, concursuri literare, lecturi, apariții în reviste din străinătate. Nu îmi place să le trec ca un pomelnic în CV, pentru că sunt relevante doar la momentul trecut. Ba chiar am considerat unele dintre poemele premiate anterior prea slabe. De altfel, aș fi putut debuta în 2017, când am câștigat concursul de debut al unei edituri. Însă o atât de mare mutație se petrecuse în acea perioadă în modul în care vedeam poezia, încât mi-am retras volumul. În 2018, când am debutat cu *Straturi*, nu am păstrat în volum niciun poem dintre cele vechi. Apărut la Editura Fractalia, cu pseudonimul Ghe Adacor, *Straturi* a fost nominalizat la Premiul „Mihai Eminescu” pentru debut. Despre acest volum, criticul Andreea Pop a scris în revista Vatra: „*Straturi* e mai degrabă un volum al rupturii și discontinuității premeditate, decât unul al încifrării unor semnificații noi, digitalizate, dar care, e drept, stăpânește bine instrumentarul în cauză, iar Ghe Adacor, cel puțin deocamdată, un „profet” digital cu reale posibilități pe viitor.”

Anul 2018 a fost cu adevărat fast pentru mine, pentru că atunci am publicat și prima carte pentru copii la Editura Sonia, parte a grupului editorial Fractalia: *Sfredeluș, porcul zburător*. Am avut plăcerea de a fi și ilustratorul

Haimanale literare

NR. 45 (214) - IANUARIE 2025

acestui volum. Tot în 2018 am făcut un film de animație, *Hammer*, care a fost acceptat la festivaluri de animație și a fost și premiat cu Premiul pentru debut în animație la Balkan Film Food Festival, în Albania. Animația e o pasiune mai veche (anterior realizasem o miniserie online), care necesită mult timp, însă la care visez mereu că mă voi întoarce. De altfel, mi-a plăcut mereu arta vizuală, atât figurativă, cât și nonfigurativă. Câteva dintre lucrările mele experimentale au apărut în publicația online *The New Postliterate* și în antologia internațională *Alpha Bet a Test: Language in the Act of Disappearing*, Ed. Eye Em Eye Books, 2015. În februarie 2016 o lucrare mi-a fost selectată pentru expoziția colectivă *Intuición Estética*, în Cordoba, Mexic.

În 2019 a urmat un nou volum pentru copii, *Nu mișca, nu respira, nu întreba. Aventura lui George în Siguropolis*, apărut la Editura Cutiuța cu Povești. Literatura pentru copii, deși greu de scris, mi-a adus satisfacția contactului cu cititorii copii, cei mai sinceri. Iar când unii dintre ei îți spun că povestea lor preferată e cea scrisă de tine... Te simți copleșit.

Chiar dacă din 2019 n-am mai publicat în volum, am câteva manuscrise finalizate și sper ca anul 2025 să-mi aducă prima carte de proză. Între timp, scriu în continuare și mă ocup de celelalte proiecte literare și vizuale, în

primul rând de *Haimanale Literare*, prin care scoatem literatura din turnul de fildeș și o aducem în fața lumii cu relaxare și umor. Născut din colaborarea cu bunul meu prieten Vlad Mușat, *Haimanale Literare* a reușit să aducă în atenția publicului numeroși poeți începători sau cunoscuți și să adune o comunitate de peste 6000 urmăritori. Mulțumită parteneriatului cu Muzeul Memorial „Nichita Stănescu”, realizăm și Podcastul „Haimanale Literare”, unde discutăm cu scriitorii contemporani și ne bucurăm de creația lor. De asemenea, la câteva luni, organizăm Întâlnirile „Haimanale Literare”, în cadrul cărora scriitorii contemporani pe care îi apreciem citesc în fața cititorilor din Ploiești și le răspund la întrebări.

Însă eu și Vlad nu suntem mereu doar gazde. Am citit împreună poeme în București, la Cenaclul „Matca” al deja prestigioasei reviste „Matca” și la *Pragul Vaida*, eveniment literar periodic, organizat în Oradea. Ambele evenimente au fost experiențe extraordinare, pentru că lectura de poezie în fața publicului este cu totul altceva față de textul scris, care ajunge sub ochii cititorului fără contact direct cu autorul.

Ce urmează? Scriu în continuare, pictez și fac desene, inclusiv ilustrații pentru copertele prietenilor scriitori și planuiesc noi cărți și filme de animație.

A apărut sub egida Casei de Cultură „I.L. Caragiale” din Ploiești volumul *Dialogurile atitudini* (coord. Dan Gulea, Editura Tracus Arte, București, 168 p.), cuprinzând interviurile și discuțiile publicate în revistă între 2021 și 2024. Au dialogat: Victor Rebengiuc, Nicolae Manolescu, Toma Pavel, Ana Blandiana, Nicolae Noica, Nicolae Boaru, Ion Stratan, Mircea Cărtărescu și Ioan-Mihai Cochinescu, Sanda Valentina Hîrlav-Maistorovici, Lucian Sabados, Ilie Gâlea, Valter Paraschivescu, Simona Popescu, Armand Goșu, Simona Antonescu, Daniel Șandru, Vlad Hîrlav-Maistorovici, Vlad Mateescu. Volumul este distribuit prin intermediul Casei de Cultură.

DIALOGURILE atitudini

(2021-2024)

Dan Gulea (coord.)

© Florin Andreescu

Vânătoare cu șoimi
în Mongolia

atitudini
revistă de cultură

PRIMĂRIA MUNICIPIILOR, CONSILIUL LOCAL ȘI CASA DE CULTURĂ "I. CĂRĂGĂLE FLOREȘTI"

© Florin Andreescu

